

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Demografie

Studijní obor: Demografie se sociální geografii

Ema Výmolová

DEMOGRAFICKÉ CHOVÁNÍ VE ŠVÝCARSKU: EXISTUJÍ ROZDÍLY MEZI JAZYKOVÝMI SKUPINAMI?

DEMOGRAPHIC BEHAVIOR IN SWITZERLAND: ARE THERE
SOME DIFFERENCES BETWEEN THE LANGUAGES GROUPS?

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce/Školitel: RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha, 2014

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 4. 8. 2014

Ráda bych poděkovala RNDr. Lud'ku Šídlovi, Ph.D. za trpělivost, ochotu a vstřícnost při vzájemné spolupráci.

Demografické chování ve Švýcarsku: existují rozdíly mezi jazykovými skupinami?

Abstrakt

Z názvu práce vyplývá i její samotný cíl, a sice na základě analýzy demografických dat zjistit, zda lze pozorovat rozdíly v demografickém chování jednotlivých jazykových skupin Švýcarska. Tyto skupiny jsou definovány podle tří oficiálních jazyků Švýcarska – francouzská, italská a německá. Čtvrtým oficiálním jazykem je rétorománština. Tuto jazykovou skupinu jsem do analýzy nezahrnula, protože množství jeho uživatelů je v porovnání s ostatními zanedbatelné. V práci se snažím potvrdit či vyvrátit vliv jednotlivých jazyků na demografické chování jejich uživatelů, zda tento vliv existuje a do jaké míry je významný. Do analýzy vstupují jednotlivé demografické ukazatele plodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, charakteristik reprodukce a vývoje počtu obyvatel. Hodnoty těchto ukazatelů za jednotlivé jazykové skupiny pak srovnávám s hodnotami za vybrané sousední země mluvící stejným jazykem. Jsou jimi Francie, Itálie a Německo. Z provedené analýzy vyplývá, že chování každé jazykové skupiny se od sebe liší a naopak se podobá chování sousedního státu, který mluví stejným jazykem. Vzájemná podobnost nespočívá v totožných hodnotách jednotlivých ukazatelů, ale spíše v tendenci jejich vývoje. Toto zjištění poukazuje na možný vliv jazyka na jejich demografické chování.

Klíčová slova: Švýcarsko, demografické chování, jazykové skupiny

Demographic behavior in Switzerland: Are there some differences between the languages groups?

Abstract

The objective of this study is to find out whether there are some differences between the languages groups in Switzerland. These groups are defined according to the official languages in Switzerland: French, Italian and German. The fourth official language is Romansh but I did not consider this language group whereas there are not so many people (in comparison with the others languages) who speak this language. I'd like to confirm or reject the influence of language on demographic behavior - if this influence is significant or not. There are five demographic indicators entering into analysis: fertility, mortality, rates of marriages and characteristics of reproduction and development of population. Values of these indicators of the each language group I compare with values of the same indicators of chosen neighboring states which speak the same languages. These states are France, Italy and Germany. The analysis shows that behavior of each language group differs from each other and rather resembles the behavior of the neighboring state that speaks the same language. Mutual similarity lies not in the same values of individual indicators, but rather in the tendencies of their development. This finding points to the possible influence of language which influences the culture of the users, to their demographic behavior.

Keywords: Switzerland, demographic behavior, languages groups

OBSAH

SEZNAM OBRÁZKŮ.....	6
SEZNAM TABULEK	7
1 Úvod.....	8
2 Obecná východiska výzkumu – diskuse s literaturou	9
3 Metodika a zdroje dat	11
4 Základní charakteristika Švýcarska	17
4.1 Základní charakteristika	17
4.2 Reliéf	18
4.3 Historie země.....	19
4.4 Hospodářství.....	19
4.5 Historicko-demografický vývoj Švýcarska	20
5 Analýza vybraných demografických ukazatelů.....	24
5.1. Plodnost.....	24
5.2 Úmrtnost.....	27
5.3 Sňatečnost.....	32
5.4 Charakteristiky reprodukce.....	35
5.5 Ukazatele věkové struktury	38
5.6 Perspektivy budoucího vývoje počtu obyvatel.....	41
6 Závěr	44
Seznam použité literatury	46
PŘÍLOHY	49

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: Procentuální zastoupení jazykových skupin ve Švýcarsku	12
Obr. č. 2: Rozložení jazykových skupin v jednotlivých kantonech ve Švýcarsku (2000)	14
Obr. č. 3: Administrativní mapa Švýcarska, 2000	18
Obr. č. 4: Vývoj úhrnné plodnosti ve Švýcarsku, období 1900–2009, průměr za 10 leté intervaly	22
Obr. č. 5: Průměrný věk matky při narození dítěte, podle kantonů, období 1981–2009, 3leté průměry	24
Obr. č. 6: Průměrný věk matky při narození dítěte ve Francii, Itálii a Německu, období 1980–2010, 5leté průměry	25
Obr. č. 7: Úhrnná plodnost žen podle kantonů, období 1981–2009, 3leté průměry	26
Obr. č. 8: Úhrnná plodnost žen ve Francii, Itálii a v Německu, období 1980–2010, 5leté průměry	27
Obr. č. 9: Naděje dožití při narození v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly	28
Obr. č. 10: Naděje dožití ve věku 65 v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly	28
Obr. č. 11: Naděje dožití při narození v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly	29
Obr. č. 12: Naděje dožití ve věku 65 v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly	29
Obr. č. 13: Naděje dožití při narození ve Francii, Itálii, Německu a Švýcarsku, muži, období 1981–2010, 3leté intervaly	30
Obr. č. 14: Naděje dožití při narození ve Francii, Itálii, Německu a Švýcarsku, ženy, období 1981–2010, 3leté intervaly	30
Obr. č. 15: Míra kojenecké úmrtnosti podle kantonů v promilích, období 1981–2009, 3leté průměry	32
Obr. č. 16: Kojenecká úmrtnost ve Francii, Itálii a v Německu, 1980–2010, 5leté průměry	32
Obr. č. 18: Průměrný věk ženy při uzavření prvního sňatku, podle kantonů, 1981–2009, 3leté intervaly	34
Obr. č. 19: Průměrný věk muže při uzavření prvního sňatku ve Francii, Itálii a Německu, období 1990–2009, 3leté intervaly	34

Obr. č. 20: Průměrný věk ženy při uzavření prvního sňatku ve Francii, Itálii a Německu, období 1990–2009, 3leté intervaly	35
Obr. č. 21: Hrubá míra přirozeného přírůstu za kantony, v letech 1981–2009, 3leté intervaly	36
Obr. č. 22: Hrubá míra přirozeného přírůstu ve Francii, Itálii a Německu, v letech 1980–2010, 5leté intervaly	36
Obr. č. 23: Hrubá míra migračního přírůstu podle kantonů, 1981–2009, 3leté průměry	37
Obr. č. 24: Hrubá míra migračního přírůstu ve Francii, Itálii a Německu, 1980–2010, 5leté intervaly	37
Obr. č. 26: Průměrný věk podle kantonů, ženy, 1981–2009, 3leté průměry	39
Obr. č. 27: Průměrný věk ve Francii, Itálii a Německu, muži, 1981–2009, 3leté intervaly	39
Obr. č. 28: Průměrný věk ve Francii, Itálii a Německu, ženy, 1981–2009, 3leté intervaly	40
Obr. č. 30: Index stáří ve Francii, Itálii a Německu, 1980–2010, 5leté průměry	41
Obr. č. 31: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, 2010–2035, střední varianta	42
Obr. č. 32: Populační vývoj obyvatelstva Francie, Itálie, Německa a Švýcarska, 2013–2080....	42

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Jednotlivé kantony podle jazykových skupin a počtu obyvatel (2012).....	13
---	----

Kapitola 1

Úvod

Švýcarsko je známé vysokou životní úrovní svých obyvatel a také přírodními krásami. Má také mnoho specifík, mezi které patří její neutralita ve světových konfliktech, ale i čtyři oficiální jazyky. To, že je Švýcarsko vyspělou zemí, potvrzují mnohé socioekonomické výzkumy a provedená statistická šetření. Je možné, že k vyspělosti přispěla koexistence čtyř oficiálních jazyků používaných v rámci jednoho státního útvaru? Nebo je tato skutečnost spíše hrozbou pro její další vývoj?

V následující práci budu hledat odpověď na otázku, zda obyvatelé Švýcarska, kteří mluví čtyřmi různými jazyky, mají i rozdílné demografické chování, a zda příčinou potenciálních rozdílů může být již zmíněná jazyková heterogenita. Demografické charakteristiky jednotlivých jazykových oblastí Švýcarska budu srovnávat s demografickými charakteristikami sousedních zemí mluvících stejným jazykem. Těmito zeměmi budou Francie, Itálie a Německo. Dalo by se předpokládat, že se obyvatelé jednotlivých jazykových oblastí budou ve svém demografickém chování podobat spíše svým sousedům mluvícím stejným jazykem, anebo si jako jednotný stát udržují své specifické demografické chování?

Pro odpověď na výše zmíněné otázky bude potřeba provést analýzu jednotlivých demografických ukazatelů. Samotnou práci rozdělím do šesti hlavních kapitol. V kapitole Obecná východiska výzkumu shrnu, co bylo k danému tématu již napsáno a jak nám to může pomoci při následné analýze ukazatelů. Stručně v ní také popíšu vliv jazyka na samotné myšlení dané populace. Třetí kapitolu věnuji metodice a zdroji dat pro analýzu demografických charakteristik. Popíšu v ní postup samotné analýzy, konkrétní zdroje dat a hodnocení kvality datové základny. Ve čtvrté kapitole Základní charakteristiky Švýcarska jsem si dala za cíl stručně představit tuto zemi po stránce fyzicko-geografické a hlavně sociálně-geografické. Pozornost budu zejména věnovat historicko-demografickému vývoji území dnešního Švýcarska, který by měl pomoci lépe porozumět současné demografické situaci země. Samotná analýza je obsahem páté kapitoly. Jedná se o analýzu plodnosti, úmrtnosti, sňatečnosti, charakteristik reprodukce, ukazatelů věkové struktury a také vývoje počtu obyvatel. S výsledky analýzy je potřeba zacházet opatrně, protože se může jednoduše stát, že zaměníme příčinu pozorovaných jevů. V závěru shrnu přínos práce a zjištění, co z daných faktů vyplývá pro autora práce a pro její případné čtenáře.

Kapitola 2

Obecná východiska výzkumu – diskuse s literaturou

Švýcarská konfederace je známá pro svou neutralitu ve světových konfliktech a také pro pokojné vztahy uvnitř své země. Existuje v ní rovnost mezi čtyřmi oficiálními jazyky. Rétorománština je považovaná za oficiální jazyk od roku 1939 (ostatní byly označeny jako oficiální federální ústavou z roku 1848). Není však jazykem administrativním vyjma kantonu Grison (Oppenheim, 2002, s. 202). Švýcarsko tedy není prototypem evropského státu, který byl v 19. století definován jednotou kulturní, jazykovou a geografickou. Této představě se Švýcarsko vymyká. Jedno známé švýcarské pořekadlo zní: Švýcaři spolu dobře vycházejí, protože si nerozumí. Také známý německý sociolog Franz Schultheis řekl (1995): Švýcarsko je vícejazyčné, ale Švýcaři ne. Tyto postřehy odhalují důležitý fakt, který není okolí tak známý jako švýcarské sýry a čokoláda, ale ovlivňuje život této země neméně významně, a sice že Švýcaři nejsou jednotní po stránce jazykové a kulturní.

Tím, do jaké míry právě jazyk ovlivňuje kulturu, se zabývá značné množství různých studií a výzkumů. Jejich společným jmenovatelem je jazyk, který se vyvíjel současně s kulturou, a proto i daný jazyk a slovní zásoba odpovídá potřebám dané kultury. V jedné studii bylo uvedeno, kolik výrazů pro rýži mají Japonci a kolik jich mají Němci pro pivo (Samorov, 2009, s. 229). Nebo lidé, kteří mluví od mládí více jazyky, se shodnou na tom, že některé pocity nemohou popsat v obou jazycích. Jeden Číňan mluvící kantonskou mandarínskou čínštinou a také angličtinou vysvětluje, že se ve spoustě výrazů nemůže spoléhat jen na angličtinu, ale potřebuje k jejich vysvětlení a popsání právě čínštinu. Tedy učení se nového jazyka nám může pomoci pochopit i kulturu a myšlení jeho uživatelů (Samorov, 2009, s. 240). Existují studie, které rozebírají rozdílný přístup Švýcarů k bioetice, což je přístupu dané populace k otázkám souvisejícím se zdravím a s nakládáním s lidským životem (eutanazie, potrat, klonování...). Pohled Švýcarů na tyto otázky se liší mezi jednotlivými jazykovými skupinami. Jejich přístup spíše koresponduje s přístupem obyvatelů země, která mluví stejným jazykem (například italsky mluvící Švýcaři mají podobný náhled na bioetické otázky jako Italové). To je důvodem, proč Švýcarsko těžko hledá konsenzus v těchto zásadních otázkách (Jotterand, 2002). Z těchto zjištění vyplývá, že ač se Švýcarsko zdá být poměrně homogenní zemí, jazyková rozdílnost tento dojem částečně vyvrací.

Vzhledem k tomu, že německy mluvící populace tvoří zhruba 70 % populace celkové, má tedy největší zastoupení v parlamentu. To se projevuje v různých politických rozhodnutích. Například je známé, že frankofonní oblast je více proevropská než ta germanofonní. Švýcarský lingvista Georges Lüdi poznamenal, že frankofonní část Švýcarska se stává čím dál více politicko-kulturně autonomní (Lüdi, 1997). Ve většině kantonů bylo ve škole povinné učit se němčinu ve frankofonních kantonech a francouzštinu v germanofonních kantonech (Manno, 2007). S narůstající důležitostí angličtiny se z těchto jazyků stávají až jazyky druhořadé. Švýcaři si tím pádem rozumí ještě méně, než tomu bylo dříve a otázka toho, jaký cizí jazyk by měl být jako první vyučován ve škole (národní, či angličtina) často vzbuzuje emoce. Dá se říci, že jediným společným prvkem, který švýcarské obyvatelstvo má, jsou politické instituce. Proto se nabízí otázka, zda rozdíly mezi jednotlivými skupinami ovlivňují nejen politické a společenské otázky, ale i demografické chování švýcarské populace. To bylo i předmětem níže zkoumané analýzy jazykových skupin Švýcarska.

Kapitola 3

Metodika a zdroje dat

Cílem následující kapitoly je uvést metody a zdroje dat, které byly v rámci práce využity. Dále jsou zde uvedeny problémy dostupnosti, porovnatelnosti dat a vysvětleny užité demografické ukazatele.

Hlavním zdrojem demografických dat byl švýcarský statistický úřad (Office fédéral de la statistique), který disponuje velmi kvalitní datovou základnou, jež je dostupná ve více jazykových variantách (anglické, francouzské, italské, německé a rétorománské). Pro každý užitý demografický termín a ukazatel bylo možné nalézt jeho vysvětlení a způsob výpočtu na těchto stránkách. Část dat použitých v této práci byla převzata a některá data byla užita jako základ pro následné výpočty dalších ukazatelů. Na úrovni kantonů byla data dostupná do roku 2009. Z tohoto důvodu bylo analyzováno demografické chování obyvatel Švýcarska od roku 1981 do roku 2009, tedy v rozmezí 29 let. Data byla rozdělována do 3letých intervalů, které umožňují lepší přehlednost a komparaci. Výjimkou byl poslední interval, který je dvouletý, a sice období v letech 2008–2009.

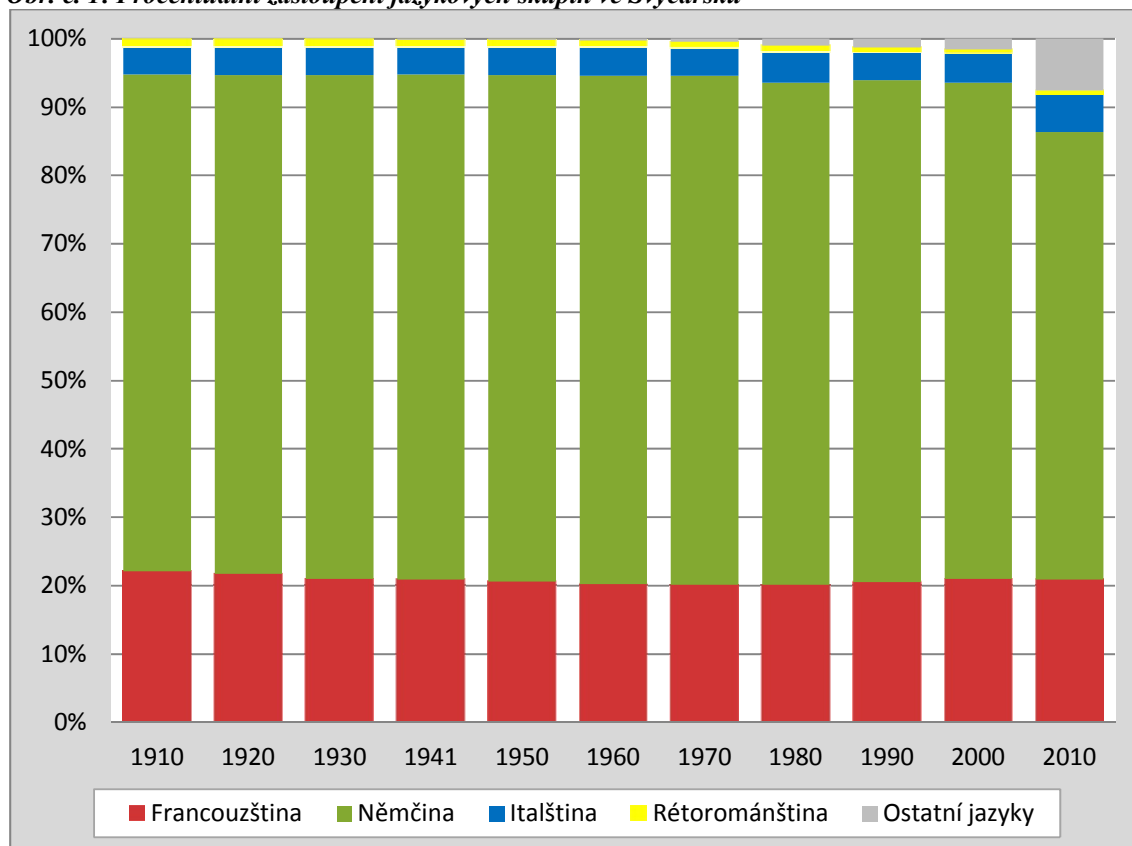
Dalším zdrojem dat byl EUROSTAT a datová základna Světové banky. Významnými zdroji se staly statistické úřady Francie, Itálie a Německa. Tyto úřady mají velmi kvalitní datovou základnu a lze na nich dohledat všechna potřebná data.

Celkem v mé práci analyzuji devět demografických ukazatelů, které se řadí do následujících kategorií: plodnost, úmrtnost, sňatečnost, reprodukce a věková struktura. Poslední oddíl analýzy se zabývá prognózou vývoje počtu obyvatel Švýcarska, Francie, Itálie a Německa. Autory prognóz jsou řešitelské týmy výše zmíněných statistických úřadů.

Prvním krokem pro možnou analýzu bylo rozřazení kantonů do jednotlivých jazykových skupin. O tom, do jaké skupiny daný kanton bude patřit, rozhodovalo procentuální zastoupení obyvatel mluvících stejným jazykem. Ve Švýcarsku existují čtyři oficiální jazyky, a sice francouzština, italština, němčina a rétorománština. Podle údajů švýcarského statistického úřadu z roku 2012 je procentuální zastoupení jednotlivých jazyků takové: německy mluví 64,9 % populace, francouzsky 22,6 % populace, italsky 8,6 % populace a rétorománsky 0,5 % populace. Bylo počítáno s obyvateli staršími 15 let, kteří mají ve Švýcarsku trvalé bydliště a lidé mohli zvolit i více hlavních jazyků (Office fédérale de la statistique Suisse, 2014). Z obrázku č. 1 vidíme, jak počet obyvatel mluvící ostatními jazyky (tedy jinými než

oficiálními) převýšil počet obyvatel mluvících rétorománsky a za poslední dekádu i obyvatele mluvící italsky.

Obr. č. 1: Procentuální zastoupení jazykových skupin ve Švýcarsku

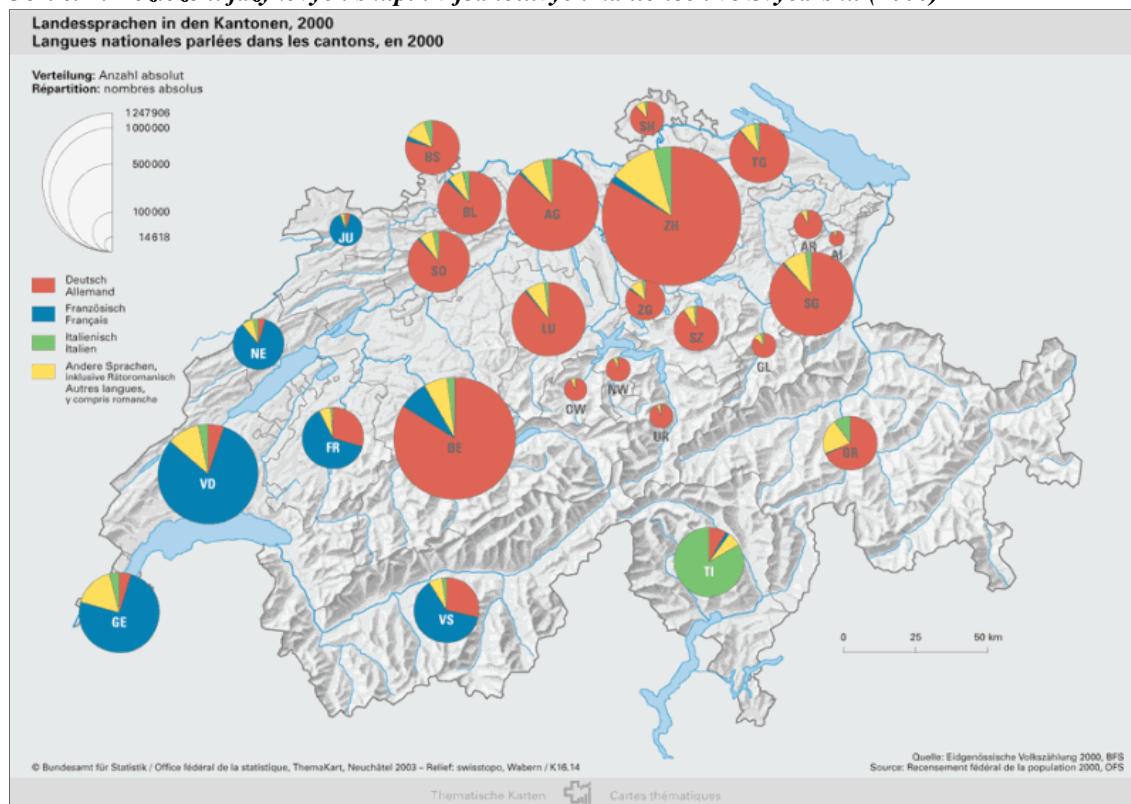
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování

Vzhledem k nízkému počtu obyvatel mluvících rétorománsky jsem se rozhodla tuto jazykovou skupinu abstrahovat a v níže uvedené analýze počítám pouze se třemi jazykovými skupinami – německou, francouzskou a italskou. Z tabulky č. 1 můžeme vidět rozdělení jednotlivých kantonů do jazykových skupin podle převládajícího jazyka. Německá skupina je největší a patří do ní 19 kantonů, do francouzské skupiny patří 6 kantonů a 1 kanton do italské.

Tabulka č. 1: Jednotlivé kantony podle jazykových skupin a počtu obyvatel (2012)

Jazyková skupina	Kanton	Počet obyvatel
Německá	– Zürich	1 408 575
	– Bern / Berne	992 617
	– Luzern	386 082
	– Uri	35 693
	– Schwyz	149 830
	– Obwalden	36 115
	– Nidwalden	41 584
	– Glarus	39 369
	– Zug	116 575
	– Solothurn	259 283
	– Basel–Stadt	187 425
	– Basel–Landschaft	276 537
	– Schaffhausen	77 955
	– Appenzell Ausserrhoden	53 438
	– Appenzell Innerrhoden	15 717
	– St. Gallen	487 060
	– Graubünden / Grigioni / Grischun	193 920
	– Aargau	627 340
	– Thurgau	256 213
Italská	– Ticino	341 652
Francouzská	– Vaud	734 356
	– Valais / Wallis	321 732
	– Neuchâtel	174 554
	– Genève	463 101
	– Jura	70 942
	– Fribourg / Freiburg	291 395

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování

Obr. č. 2: Rozložení jazykových skupin v jednotlivých kantonech ve Švýcarsku (2000)

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014

Pro analyzování demografického chování obyvatel Švýcarska jsem použila v jednotlivých kategoriích následující ukazatele:

Plodnost

Prvním ukazatelem za plodnost je průměrný věk matky při narození dítěte, který popisuje časování plodnosti. Podle definice švýcarského statistického úřadu (Office fédérale de la statistique, 2014) se jedná o průměrný věk žen, které porodily své dítě v průběhu daného kalendářního roku. Je definován jako vážený průměr věků x , kde váhami jsou míry plodnosti dle věku (Vandeschrick, 2000, s. 90). Lépe vypovídajícím ukazatelem (z hlediska časování plodnosti) je průměrný věk matky při narození prvního dítěte. Tento ukazatel však dostupný nebyl, proto jsem ho v práci nepoužila.

$$\bar{x} = \frac{\sum f_x \times x}{\sum f_x}$$

Dalším vhodným ukazatelem plodnosti je úhrnná plodnost. Specifické míry plodnosti nebo také plodnosti dle věku, jsou definovány jako počet živě narozených dětí ženám ve věku x na 1000 žen středního stavu ve věku x (Kalibová, 2001, s. 28). Sečtením měr plodnosti dle věku za celé reprodukční období vznikne souhrnný ukazatel plodnosti označovaný jako úhrnná plodnost, která měří intenzitu plodnosti dané populace. Úhrnná plodnost tedy udává průměrný počet dětí narozených jedné ženě během jejího reprodukčního období v případě, že by se model popsaný mírami plodnosti dle věku v daném roce neměnil přibližně 35 let (Kalibová, 2001, s. 28, Vandeschrick, 2000, s. 74–75).

$$fx = \frac{N_x^v}{P_x^z} \times 1000 \quad \text{úp} = \sum f_x$$

Úmrtnost

Souhrnným ukazatelem popisujícím úroveň úmrtnosti je naděje dožití (e_x), kterou lze vypočítat pro jakýkoliv přesný věk. Naději dožití nebo též střední délku života lze vymezit jako průměrný počet let, který zbývá prožít osobě právě x -leté, pokud je po celou dobu svého života vystavena současným úmrtnostním podmínkám (Kalibová, 2001, s. 25). Tento ukazatel nebyl dostupný za kantony, a proto ho bylo nutné vypočítat. K tomu jsem využila softwarový program DeRaS, který umožňuje výpočet tabulek života.

$$e_0 = \frac{t_0}{l_0} \quad e_{65} = \frac{t_{65}}{l_{65}}$$

Druhým ukazatelem, který popisuje úmrtnost v prvním roce života, je kvocient kojenecké úmrtnosti. Udává počet zemřelých v dokončeném věku 0 na 1000 živě narozených dětí v daném kalendářním roce (Kalibová, 2001, s. 21).

$$kú = \frac{D_0}{N^v} \times 1000$$

Sňatečnost

Za sňatečnost jsem vybrala ukazatel průměrný věk muže a ženy při prvním sňatku v daném roce. Tento ukazatel má pro nás větší vypovídající hodnotu než pouze průměrný věk při sňatku, který je ovlivněn sňatky vyššího pořadí (Kalibová, 2001 s. 31).

Reprodukce

Z charakteristik reprodukce, které pomáhají analyzovat populační přírůstky, jsou zastoupeny dva ukazatele. Prvním je hrubá míra přirozeného přírůstku, který ukazuje rozdíl mezi registrovanými narozenými a registrovanými zemřelými v daném roce. Tento ukazatel spočítáme jako poměr přirozeného populačního přírůstku (rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými) a středním stavem obyvatelstva ve sledovaném roce na 1000 obyvatel středního stavu (Toušek, 2008, s. 80). Pokud vyjde číslo záporné, převýšil počet zemřelých počet narozených.

$$hmpp = \frac{N^v - D}{1.7.t P} \times 1000$$

Dalším ukazatelem v této skupině je hrubá míra migračního přírůstku. Vyjadřuje rozdíl mezi počtem registrovaných osob stěhujících se z daného regionu a počtem registrovaných osob, kteří se z téhož regionu vystěhovávají během daného roku. Použila jsem hrubou míru migračního přírůstku, do kterého nejsou započítáni cizinci, ale pouze Švýcaři. Spočítá se jako rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými na určitém územním celku a na 1000 obyvatel středního stavu (Office fédérale de la statistique, 2014).

$$hmmp = \frac{I - E}{1.7.t P} \times 1000$$

Věková struktura

Z ukazatelů věkové struktury analyzuji průměrný věk zvlášť za muže a zvlášť za ženy.

$$\bar{x} = \frac{\sum (x + 0,5) * Px}{\sum Px}$$

Posledním ukazatelem je index stárí, který udává počet osob starších (65 a více let) na 100 osob ve věku 0–14 let nebo 0–19 let (Kalibová, 2001). Já jsem použila věkovou skupinu 0–14 let. Tento index popisuje vztah mezi předproduktivní a poproduktivní složkou populace.

$$is1 = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} \times 100$$

Vývoj počtu obyvatel

Při této analýze jsem vycházela z projekcí švýcarského statistického úřadu, kde jsou vypočítány projekce pro jednotlivé kantony v období od roku 2010–2035 zvlášť pro muže a ženy. Vybrala jsem střední variantu možného vývoje, která se pohybuje mezi populačním přírůstkem, se kterým je počítáno v té vyšší variantě a naopak populačním úbytkem, se kterým počítá nižší varianta možného vývoje. Tato projekce byla počítána současně s projekcí pro celé Švýcarsko, což umožnilo zachovat si stejné demografické bilance jak na úrovni kantonů, tak na úrovni celého státu (Office fédérale de la statistique, 2014).

Cílem bylo daná data analyzovat a srovnávat s hodnotami v zemích, kde se mluví stejnými jazyky, tedy s Francií, Itálií a Německem.

Kapitola 4

Základní charakteristika Švýcarska

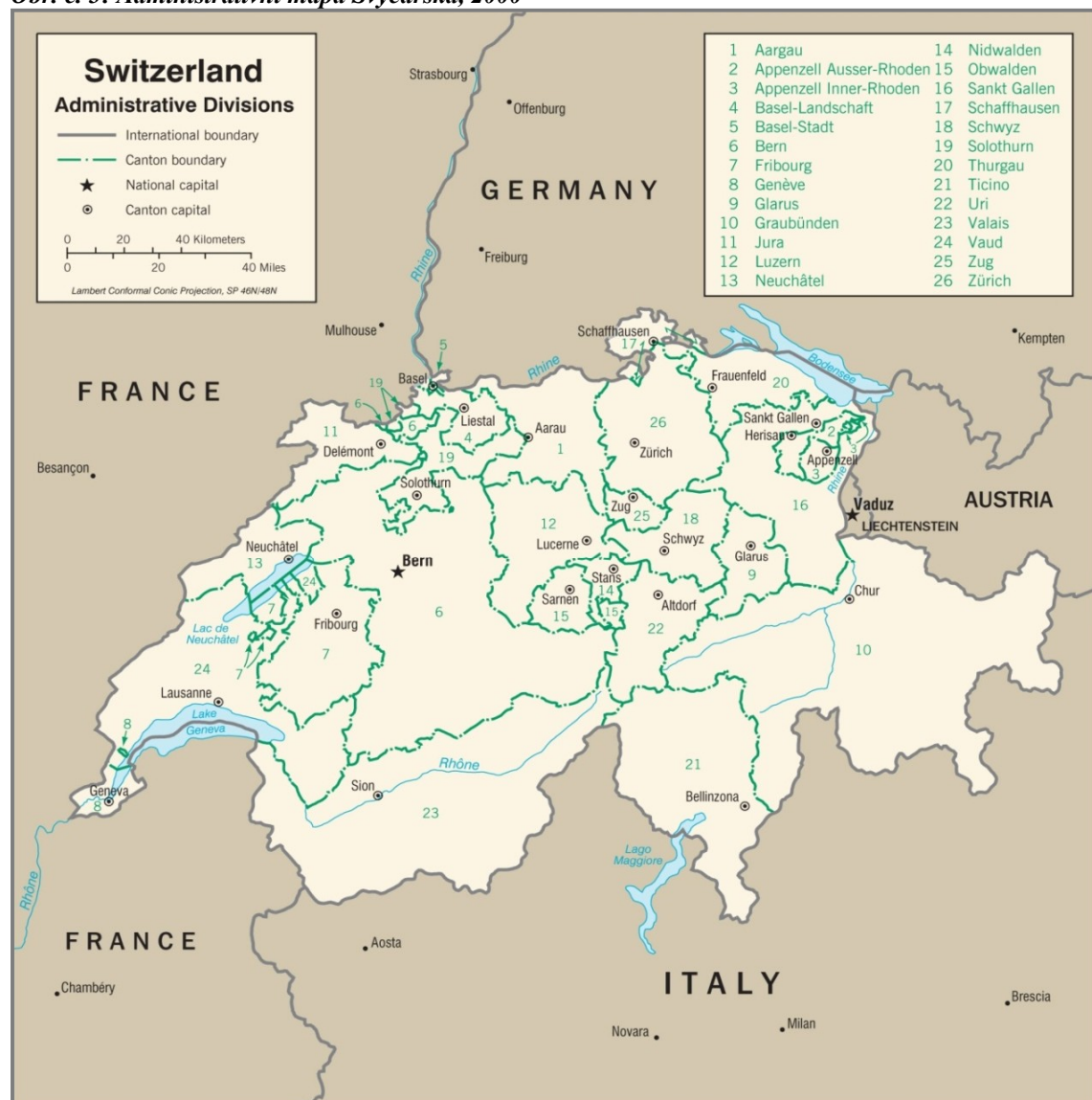
Tato kapitola si klade za cíl stručně popsat stát Švýcarsko a dále charakterizovat jeho specifika pro lepší pochopení prostředí demografických jevů a procesů. Hlubší důraz je kladen na právě demografický vývoj celé oblasti dnešního Švýcarska.

4.1 Základní charakteristika

Švýcarsko, oficiálním názvem Švýcarská konfederace, leží ve střední Evropě a patří mezi nejlépe prosperující země světa. Se svou rozlohou 41 293 kilometrů čtverečních patří spíše mezi menší evropské státy. Kromě Rakouska sousedí Švýcarsko ještě s Itálií, Německem, Francií a Lichtenštejnem. Hlavním městem je Bern. Dalšími významnými městy jsou Curych, Basilej, Lausanne, St. Gallen a Ženeva.

Švýcarsko je složeno z 26 kantonů (respektive z 23, z nichž 3 jsou dále rozděleny na polokantony), které mají značnou autonomii (obr. č. 3). V podstatě se jedná o samostatné státní celky, které mají v rámci konfederace vysoký stupeň samosprávy s vlastní vládou a parlamentem. V čele konfederace stojí Spolková rada složená ze sedmi členů, kteří jsou zároveň ve vedení ústředních ministerstev. Prezidentovi přísluší spíše reprezentační funkce, má pouze roční funkční období a je jím zvolen vždy jeden z členů Spolkové rady. Parlament je dvoukomorový, skládá se z Národní rady (200 poslanců) a ze Svazové rady (46 poslanců). Švýcarsko je známé svou přímou demokracií, resp. polopřímou – kombinací přímé a zastupitelské demokracie. Obyvatelstvo je často zapojováno do procesu politického rozhodování, a to nejčastěji prostřednictvím referenda. To je možné vyhlásit, pokud o něj požádá alespoň osm kantonů nebo minimálně 50 000 oprávněných voličů. V případě rozhodování o změně ústavy je referendum povinné. V duchu přímé demokracie jsou základním pilířem švýcarského politického systému obce, kterých je v celé zemi přibližně 3 000. Systém rozhodování má vycházet „zdola“, občan je nejvyšším suverénem na úrovni obcí, kantonů i celé konfederace (Pergler, Brummel, 2007).

Obr. č. 3: Administrativní mapa Švýcarska, 2000

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014

Švýcarská konfederace má 7 664 000 obyvatel, z toho je asi pětina cizinců. Průměrná hustota zalidnění je 190 obyvatel na jeden kilometr čtvereční. Tento ukazatel rozmístění obyvatel je nicméně více diferencován při větším regionálním detailu. Obyvatelstvo se soustřeďuje převážně v údolích, větší hustota zalidnění je v níže položené severní části státu.

Z hlediska náboženského složení je ve státě nejvíce zastoupeno katolické křesťanství (cca 41 %) a protestantství (cca 36 %). Země má čtyři úřední jazyky: německý, francouzský, italský a rétorománský. Zhruba dvě třetiny obyvatel země hovoří německy a jedna pětina francouzsky (Kalivoda, 2006).

4.2 Reliéf

Švýcarsko je vnitrozemský stát a více než 60 % povrchu státu zaujímá pohoří Alpy, proto spadá (stejně jako sousední Rakousko) do tzv. alpských zemí. Nejvyšší horou je Dufourspitze (4634 m.n. m.) ležící na hranici s Itálií v alpském masivu Monte Rosa. Švýcarská část Alp

se dělí na řadu dílčích horských skupin, k nimž patří například Walliské Alpy na jihozápadě země, Bernské Alpy v centrální části země a Glamské a Rétské Alpy na jihovýchodě. Velký hospodářský i dopravní význam mají švýcarské průmysly. Několik vysokohorských průmyslů se nalézá na jihu Švýcarska, tvoří spojnici mezi Švýcarskem a Itálií. Ledovce zabírají území o celkové rozloze cca 2000 kilometrů čtverečních. Nejvýznamnější je ledovec Aletsch, který je se svou rozlohou 84 kilometrů čtverečních největším údolním ledovcem v Evropě. Pohoří Jura zaujímá asi desetinu plochy země a svým charakterem se řadí spíše mezi vrchoviny. Jura se táhne při severní hranici s Francií. Asi 30 % švýcarského území zaujímá Švýcarská plošina (Mittelland), která leží v centru země mezi Alpami a Jurou. Švýcarskem probíhá hlavní evropské rozvodí, pramení zde Rýn (375 km), který se vlévá do severního moře, Rhóna (264 km), která se vlévá do středozemního moře, a Inn (104 km) vlévající se do Černého moře. Ve Švýcarsku je také velké množství jezer. K největším patří jezera Ženevské, Bodamské, Neuchatelské a Curyšské. Švýcarsko má jeden národní park nazvaný Švýcarský národní park (Simmonis, Johnstone, Williams, 2007).

4.3 Historie země

Za počátek moderní historie Švýcarska se zpravidla považuje rok 1291, kdy byla podepsána dohoda o nezávislosti mezi obcemi (kantony) Uri, Schwyz a Unterwalden. Později se k nim začaly přidávat další oblasti dnešního Švýcarska. V roce 1499 získala švýcarská konfederace nezávislost na Svaté říši římské od císaře Maxmiliána I. V roce 1648, při uzavírání Vestfálského míru, už nikdo samostatnost Švýcarska nezpochybnil. V roce 1815 se ve Vídni konala mírová konference, která poprvé formálně potvrdila nezávislost a neutralitu Švýcarska. Během první a druhé světové války zachovávalo Švýcarsko přísnou neutralitu. Neutralita a snaha izolovat se byla mnohými v minulosti brána jako výhoda a jako jeden z klíčových důvodů švýcarské prosperity. Až v poslední době se objevují snahy o aktivnější mezinárodní spolupráci a otevřenější postoj vůči okolním státům. V roce 2002 se Švýcarská konfederace stala 190. členem OSN, ačkoli to bylo předtím mnohokrát v referendech odmítnuto. V roce 2005 se také v referendu rozhodlo, že země vstoupí do schengenského prostoru. Hranice pro volný pohyb se pak otevřely v roce 2008. Ženeva je sídelním městem řady významných mezinárodních institucí, jako jsou Světová zdravotnická organizace (WHO), Mezinárodní organizace práce (ILO), Mezinárodní telekomunikační unie (ITU), Mezinárodní červený kříž a další. Ženeva je také jedno ze sídel Organizace spojených národů (OSN). Švýcarsko však dosud není členem Evropské unie.

4.4 Hospodářství

Švýcarsko se řadí mezi jednu z nejvyspělejších zemí světa, ačkoliv má minimum přírodních zdrojů. Ve struktuře hospodářství státu dominuje lehký průmysl. Značný význam má průmysl přesného strojírenství (reprezentován například výrobou hodinek světově proslulých značek, např. Rolex a Swatch group), dále průmysl farmaceutický, chemický a textilní. Zemědělství je na vysoké úrovni, významný podíl má živočišná výroba, stále je zde tradiční pastevectví

skotu. Sýry, kondenzované mléko, máslo a čokoláda z této země mají na světových trzích značku nejvyšší kvality (např. firma Nestlé, či Lindt & Sprüngli). Zvláště podstatným odvětvím je pro Švýcarsko bankovníctví. Švýcarské banky si získaly celosvětovou pověst a švýcarská města jsou centry mezinárodního finančnictví. Důležitým zdrojem příjmu je také cestovní ruch (Pergler, Brummel, 2007).

4.5 Historicko-demografický vývoj Švýcarska

Podle archeologických výzkumů měla dnešní oblast Švýcarska v neolitickém období kolem 10 až 20 tisíc obyvatel. V době železné se počet obyvatel pohyboval mezi 30 až 40 tisíci (Dupâquier, 1998 vol. I., s. 527). Tento růst obyvatel byl zapříčiněn zvýšením migrace vlivem rozvoje metalurgie. Během doby bronzové začala kolonizace horských oblastí Švýcarska. Teprve pod nadvládou Římanů začínají být statistické údaje přesnější, ač mnozí historikové pokládají informace z těchto sčítání za nadhodnocené. Římský census vykazuje 150 tisíc helvetských obyvatel. Příchod Germánských kmenů výrazně snížil počet obyvatel. Země se začala populačně zvedat až v 6. a 7. století. Kolem roku 1000 na území dnešní Švýcarska žilo okolo 500 tisíc obyvatel. Toto číslo se v průběhu středověkého populačního růstu zvyšovalo až na 700–850 tisíc obyvatel. Koncem středověku se vlivem morů a válek počet obyvatel opět začal snižovat (Dupâquier vol. I., 1998, s. 527). Růst přišel až v průběhu 16. a 17. století (začátkem 17. století počet obyvatel dosáhl 900 tisíc). Okolo roku 1700 bylo dosaženo 1,2 milionu obyvatel. Lze říci, že populační růst kopíroval růst ekonomický – zakládání měst a jejich následný rozvoj. Během 17. století se například mnohá stará města populačně zdvojnásobila (populace Ženevy se dokonce ztrojnásobila).

Míry urbanizace kolem roku 1300 však byla oproti okolním zemím dost nízká. Činila necelé 3,0 %, zato v Německu byla 7,9 %, ve Francii 8,0 % a v Itálii dokonce 20,8 % (Dupâquier vol. I., 1998, s. 528). Horské regiony začaly populačně vzrůstat v 15. století. Růst v 17. století se přerušil vlivem epidemií a opakovaných krizí v letech 1640–1650. Poté se ale opět nastartoval. Zvyšovala se naděje dožití a také porodnost, která se i přes odečtení vysoké kojenecké úmrtnosti pohybovala okolo 40 promile. Porodnost byla nižší u rodin, které dříve dosáhly narození mužského potomka. Dva strukturální znaky demografie v 17. století jsou velikost domácností a nerovnováha pohlaví (Dupâquier vol. I., 1998, s. 531). Velikost domácností se lišila podle toho, zda se jednalo o městskou či venkovskou domácnost. Ta venkovská měla v průměru 4,1 osob za to ta městská 3,8 osob. Co se týče nerovnováhy mezi pohlavími, je zajímavé, že v polovině 15. století se objevuje výrazný nedostatek žen na curyšském venkově. Jinak lze ale pozorovat jasnou převahu ženského pohlaví po celou dobu středověku. Hlavní příčinou této převahy je vyšší mobilita mužů, která s sebou nesla i jejich vyšší úmrtnost.

Populace nynějšího Švýcarska se ze 1,9 milionu obyvatel v roce 1700 zvýšila na 3,9 milionu obyvatel v roce 1914 (Dupâquier vol II., 1998, s. 454). Čím byl tento růst ovlivněn? Největší demografický růst začal v druhé třetině 18. století, což koresponduje s demografickým vývojem západní Evropy (tzv. demografickou revolucí). Vývoj šel současně s vývojem ekonomickým - začátek industrializace a také zkvalitnění zemědělství. V 19. století

se demografický vývoj propojuje s různými ekonomickými a sociálními faktory – urbanizace, industrializace, vývoj terciéru a také restrukturalizace zemědělského sektoru. V druhé polovině 19. století se vyznačuje i úbytkem obyvatelstva v horských oblastech. Tato ztráta obyvatelstva byla zapříčiněna rozvojem industrializace v údolích a také krizí zemědělství, která v této době probíhala i v jiných částech Evropy. Až do roku 1880 nárůst obyvatelstva zpomalovala vysoká emigrace. Právě od tohoto roku se situace obrátila a toto území se stalo častým cílem imigrantů. Hlavní vlna cizinců mířila, stejně jako dnes, do velkých měst jako Curych, Ženeva a Basilej. Zde tvořili imigranti až 30 % obyvatel (Dupâquier, 1998 vol. II., s. 455). Imigranti se také usídlovali podél hranic se svou domovskou zemí. Nejvíce jich přišlo z území dnešního Německa.

Nárůst obyvatelstva s sebou nesl také změnu osídlení. Pokud považujeme obyvatele žijící v sídlech nad 5 000 obyvatel za měšťany, míra urbanizace v roce 1800 byla 6 %, v roce 1850 už 12 % a dostala se na 33 % v roce 1910 (Dupâquier, 1998 vol. II., s. 455). Rozvoj měst úzce souvisel s přílivem imigrantů. Vliv přirozeného přírůstku na růst obyvatelstva města byl až druhotný.

Sňatečnost byla v 17. století nízká a naopak mnoho lidí zůstávalo svobodných. Bylo to zapříčiněno vysokou mírou emigrace. Nárůst počtu svobodných byl zaznamenán hlavně u mužů, jejichž migrační aktivita byla vyšší než u žen. Nízká sňatečnost byla doprovázena vyšším průměrným věkem při vstupu do prvního manželství, u žen to bylo 28 let a u mužů 30 let (Dupâquier, 1998 vol. II., s. 458). Nejnižší sňatečnost se vyskytovala především v německých regionech, kde stát nepovoloval uzavřít sňatek velmi chudým, kteří by z jeho pohledu nebyli schopni se o rodinu po hmotné stránce postarat. Tyto restriktce skončily s přijetím federální ústavy v roce 1875, která zajišťovala rovnost práva uzavřít sňatek.

Plodnost se vyznačovala vysokou regionální diverzitou. Zapříčiněna byla tradičními rozdíly město, venkov a také náboženským vyznáním. Katolíci měli v průměru více dětí, zato protestanti se snažili svou plodnost snižovat (Dupâquier, 1998 vol. II., s. 458).

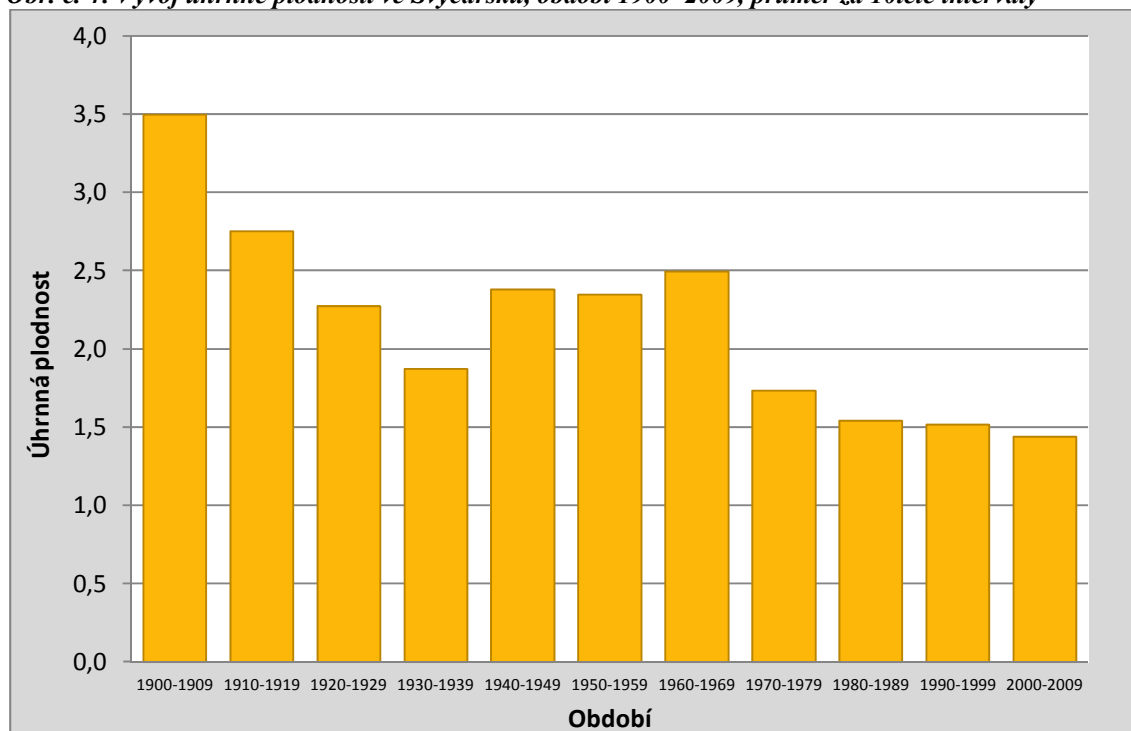
Východní část nynějšího Švýcarska s kantony Thurgovie, Appenzell a Saint Gall se v 18. a 19. století vyznačovala vysokou kojeneckou úmrtností (mezi 350–400 promile). Byla způsobena hlavně brzkým návratem žen k fyzické práci a špatnou úrovní hygieny. Nižší kojeneckou úmrtností se vyznačovala města, kde byl snazší přístup k pitné vodě (Dupâquier, 1998 vol. II., s. 460).

Švýcarsko bylo zemí s vysokou imigrací, ale to se změnilo koncem 19. a začátkem 20. století. Jak již bylo zmíněno výše, zatímco v roce 1880 bylo obyvatel Švýcarska 2,9 milionů, do roku 1914 tento počet vzrostl na 3,9 milionů. Tento růst se pak během války výrazně zpomalil. Nejenže se mnoho imigrantů vracelo do svých mateřských zemí, ale i přirozený přírůstek se mezi lety 1914–1945 výrazně snížil. V roce 1910 činila úhrnná plodnost 3,9 dítěte; v roce 1920 byla 2,5 a v roce 1937 činila 1,8 dítěte. Střední délka života se začala zvyšovat (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 583). V letech 1910–1911 činila 50,7 let u mužů a v letech 1939–1944 už dosahovala 62,7 let. U žen byl růst z 53,9 let na 67,0 let (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 584). V období mezi lety 1945–1990 došlo k výraznému populačnímu růstu, který začal hned po válce. V roce 1945 mělo Švýcarsko 4,4 milionů obyvatel a v roce 1990 jich bylo 6,8 milionů. V 60. letech bylo Švýcarsko na prvním místě

v Evropě co do míry průměrného ročního přírůstu. Zvyšoval se i počet imigrantů, který se mezi těmito lety zčtyřnásobil. V roce 1990 tvořili cizinci 16,4 % celkové populace Švýcarska. Tento nárůst však nebyl postupný. Začal rychle vzrůstat v 50. a 60. letech, poté se snížil a opět stoupat začal v 80. letech (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 584).

Výše zmíněný vývoj lze dokumentovat na konkrétní demografické charakteristice, a to na plodnosti (obr. č. 4). V roce 1901 bylo dosaženo vrcholu počtu živě narozených, a sice 97 tisíc. Poté počet živě narozených začal klesat, až dosáhl minima v roce 1937 (62 tisíc živě narozených, úhrnná plodnost 1,75 dítěte). Po 2. světové válce byl zaznamenán opět vzestup na 89 tisíc živě narozených za rok 1946 (úhrnná plodnost 2,5 dítěte). V roce 1951 jich bylo okolo 81 tisíc (úhrnná plodnost 2,3). Vysokého počtu živě narozených za rok bylo dosaženo v roce 1964. V tomto roce se živě narodilo 113 tisíc dětí. Tento rapidní nárůst se v té době projevoval i v okolních zemích a je znám pod označením baby boom. Úhrnná plodnost vyšplhala až na 2,7 dítěte. V roce 1965 začal počet živě narozených výrazně klesat. V roce 1970 byla úhrnná plodnost 2,1 a v roce 1975 dosáhla 1,5 dítěte. Plodnost ve Švýcarsku tak během jednoho desetiletí se snížila o více než jedno dítě na ženu. Od té doby ukazatel plodnosti osciloval kolem hodnoty 1,5 dítěte v 90. letech a v posledních deseti letech osciluje kolem hodnoty ještě o jednu desetinu nižší. (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 585) V posledních 20 letech změnu plodnosti ovlivňují imigranti. Během 20. století žádná generace ve Švýcarsku neposkytla za sebe potřebnou populační náhradu.

Obr. č. 4: Vývoj úhrnné plodnosti ve Švýcarsku, období 1900–2009, průměr za 10leté intervaly

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Demografický vývoj ve Švýcarsku v minulém století ukazuje, že růst sňatečnosti úzce souvisí s růstem plodnosti. S výrazným vzrůstem sňatečnosti v poválečných letech došlo i k výraznému zvýšení plodnosti. Naopak v 70. letech došlo k velkému poklesu sňatečnosti - například v roce 1976 zůstalo 42 % mužů a 40 % žen svobodných. S tímto poklesem se začal

zvyšovat i průměrný věk při vstupu do prvního manželství. V roce 1970 dosáhl průměrný věk u žen 24,2 let a v roce 1990 činil 27 let (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 586). Významněji začala v této době ovlivňovat demografickou situaci plodnost mimomanželská. Avšak oproti jiným evropským státům její nárůst nebyl tak vysoký. Nemohla tedy dostatečně nahradit nízkou manželskou plodnost.

Došlo k různým změnám vlivem stárnutí zdola (to bylo popsáno u úhrnné plodnosti), ale také vlivem stárnutí shora, což dokládá výrazný nárůstu naděje dožití. U mužů to bylo ze 43,3 let v letech 1881–1888 na 74,2 let v letech 1988–1993 a u žen ze 45,7 let na 81,0 let. Za období mezi lety 2008–2010 dosáhla naděje dožití u mužů 80 let a u žen 84 let. S tím souvisí snižování počtu populace do 20 let a naopak zvyšování počtu osob ve věku nad 60 let. Počet obyvatel Švýcarska se nesnižuje, ale zato jeho populace stárne (Dupâquier, 1998 vol. III., s. 587). Tento trend bude mít velký vliv na budoucí demografický vývoj země, stejně jako tomu je i v jiných vyspělých zemích.

Kapitola 5

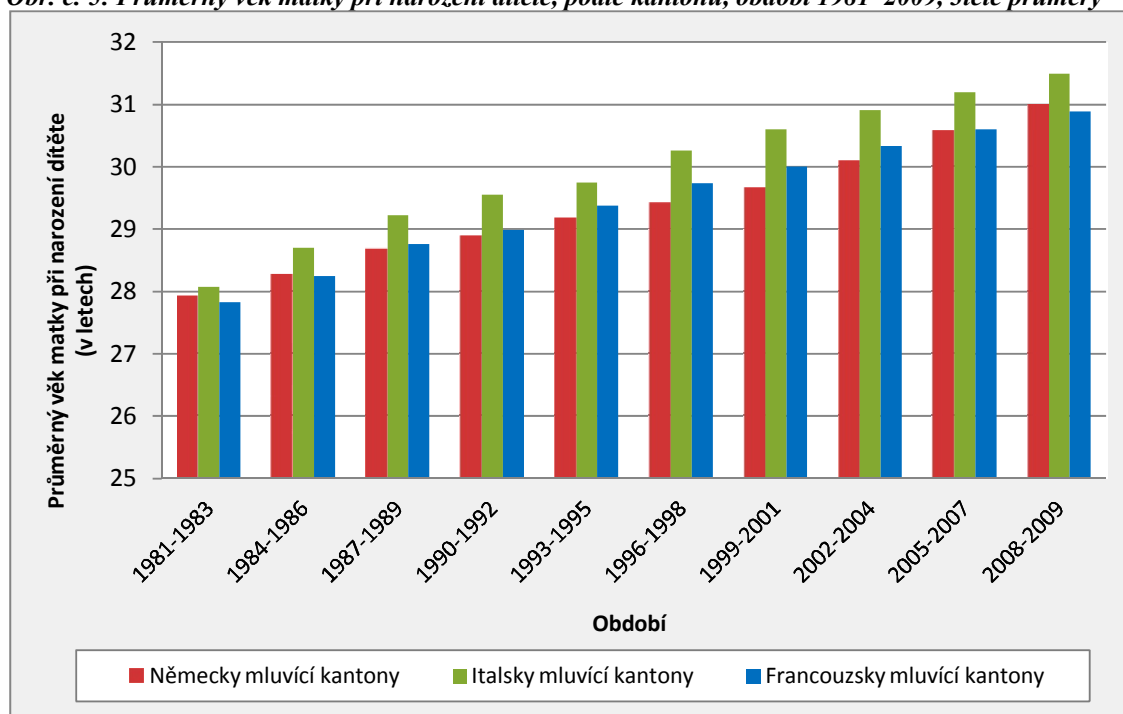
Analýza vybraných demografických ukazatelů

V následující kapitole analyzuji jednotlivé demografické ukazatele na úrovni kantonů, které segmentuji dle jednotlivých jazykových skupin: německy, francouzsky a italsky mluvící kantony. Dále se zabývám hodnocením vývoje demografických procesů na vyšší (státní) úrovni. Vybrané země jsou spjaty s jazykovými skupinami daných kantonů. Srovnávané země jsou následující: Itálie, Francie, Německo a někdy také samotné Švýcarsko.

5.1. Plodnost

Pro analýzu plodnosti jsem vybrala dva ukazatele, které nám pomohou porovnat demografické chování jednotlivých jazykových skupin. Prvním z nich je **průměrný věk matky při narození dítěte**.

Obr. č. 5: Průměrný věk matky při narození dítěte, podle kantonů, období 1981–2009, 3leté průměry

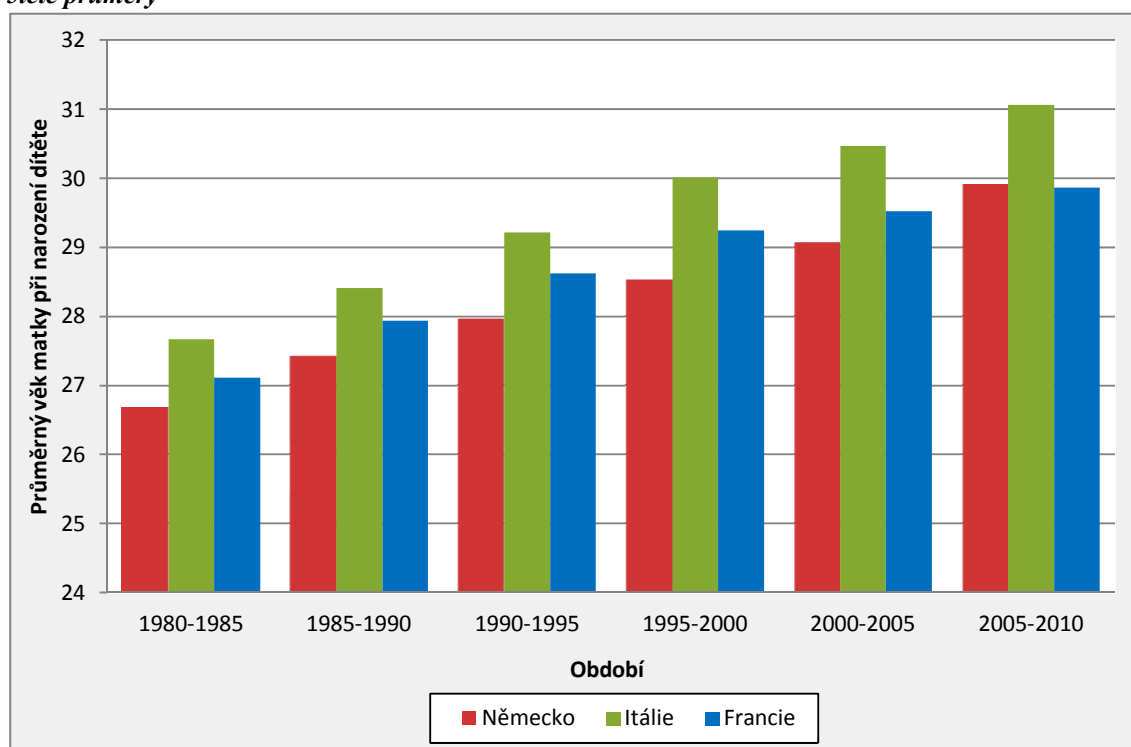

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

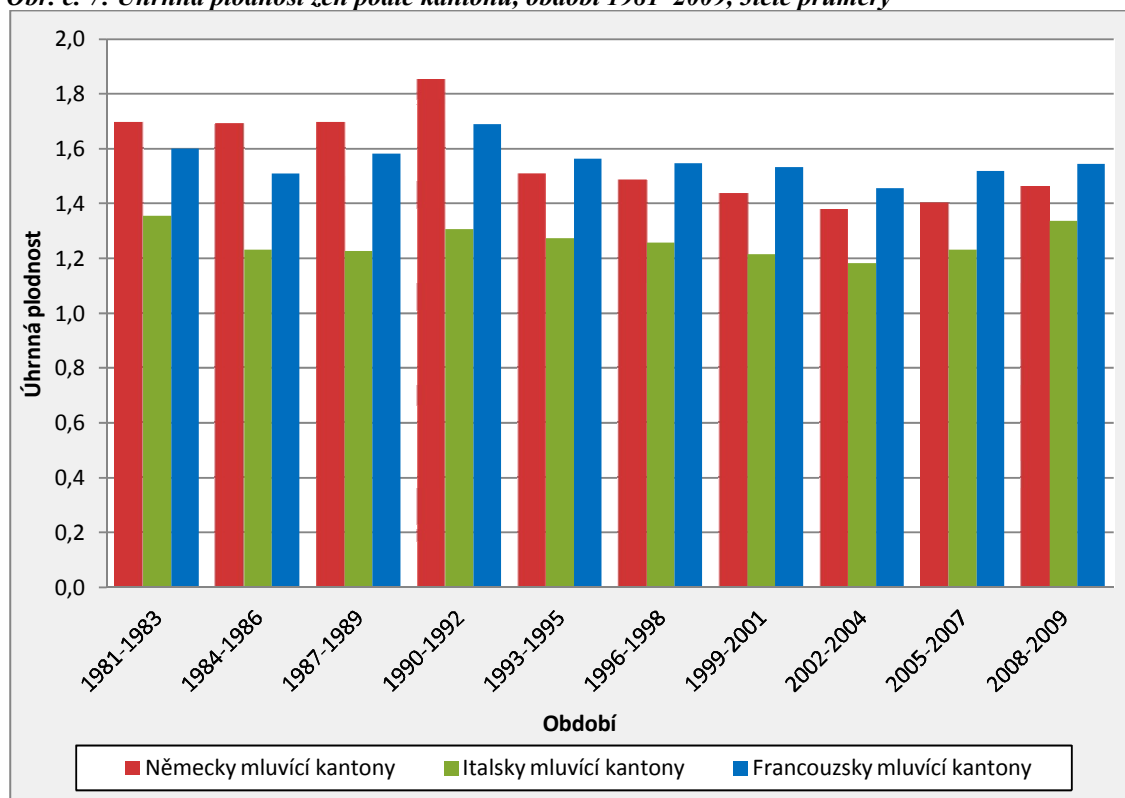
Na obrázku č. 5 lze pozorovat, že nejvyšší věk při narození dítěte mají dlouhodobě italsky mluvící ženy. To platí, i když porovnáme Itálii, Francii a Německo (obr. č. 6). Ve všech těchto zemích, stejně jako v dalších evropských zemích, průměrný věk matky při narození dítěte stoupá. Francie dosahuje nejnižších hodnot (například za rok 2009 činil 29,9 let). Průzkumy prokázaly, že nejčastěji jsou nezletilé matky právě z francouzsky mluvících kantonů (Narring 1996). V Německu průměrný věk matky při narození prvního dítěte v roce 2009 vzrostl na 30,2 let, v Itálii pak na 31,2 let. V tomto případě korespondují trendy reprodukční chování švýcarských matek s chováním matek v zemích, které mluví stejným jazykem. Stejně tak lze pozorovat podobný vývoj tohoto ukazatele mezi Francií a Německem. V 90. let byl ve Francii vyšší průměrný věk matky při narození dítěte, ale postupně Německo začalo Francii předbíhat a nyní má Německo vyšší hodnotu tohoto ukazatele. V roce 2011 byl v Německu průměrný věk matky při narození dítěte 30,5 let, ve Francii 30,0 let (Eurostat 2014).

Obr. č. 6: Průměrný věk matky při narození dítěte ve Francii, Itálii a Německu, období 1980–2010, 5leté průměry

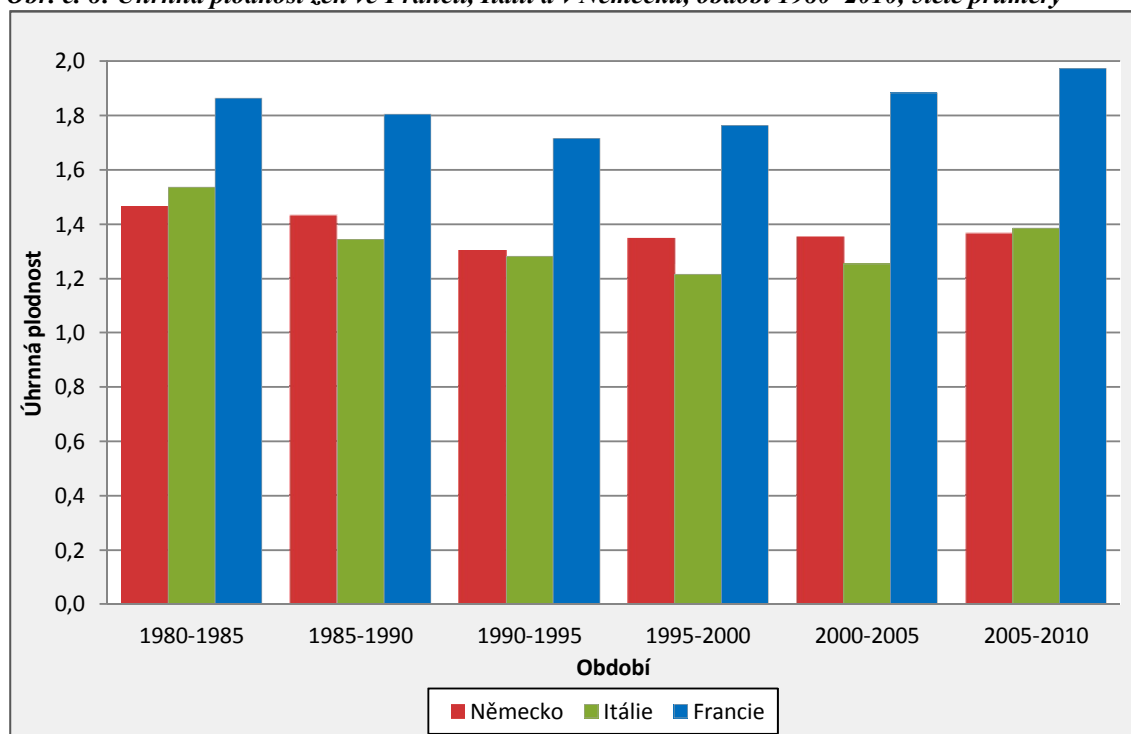
Zdroj: Eurostat 2014, vlastní výpočty

Druhým ukazatelem plodnosti je **úhrnná plodnost** neboli průměrný počet dětí na jednu ženu. Tento ukazatel měří intenzitu plodnosti dané populace a vypočítáme ho sečtením měr plodnosti podle věku za celé reprodukční období (intenzita plodnosti je během reprodukčního období ženy (15–49 let) proměnlivá, proto je dobré ji měřit dle jednotek věku).

Obr. č. 7: Úhrnná plodnost žen podle kantonů, období 1981–2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Nejstabilnějších hodnot úhrnné plodnosti dosahují francouzsky mluvící kantony, u kterých hodnota osciluje kolem 1,5 dítěte na ženu. Nejnížší hodnoty vykazuje italský kanton, který dosáhl hodnot pod 1,2 dítěte na ženu v období 2002–2004. Itálie dosahovala v 90. letech velmi nízkých hodnot pohybujících se kolem 1,2 dítěte na ženu. Počátkem nového tisíciletí tyto hodnoty začaly stoupat a od roku 2008 přesáhly hranici 1,4 dítěte na ženu, kolem které nyní oscilují. Německy mluvící kantony v 80. letech dosahovaly nejvyšších hodnot (v období 1990–1992 až 2 děti na ženu), ale poté začala hodnota strmě klesat a posledních deset let osciluje kolem hodnoty 1,4 dítěte na ženu (obr. č. 7). Hodnota úhrnné plodnosti v Německu se posledních deset pohybuje okolo 1,3–1,4 dítěte na ženu, zatímco ve Francii v tomto období pozorujeme hodnoty okolo 1,8–2,0 dítěte na ženu (obr. č. 8). Lze tedy pozorovat, že hodnoty za jednotlivé kantony mají podobné tendence vývoje jako hodnoty za sousední země mluvící stejným jazykem.

Obr. č. 8: Úhrnná plodnost žen ve Francii, Itálii a v Německu, období 1980–2010, 5leté průměry

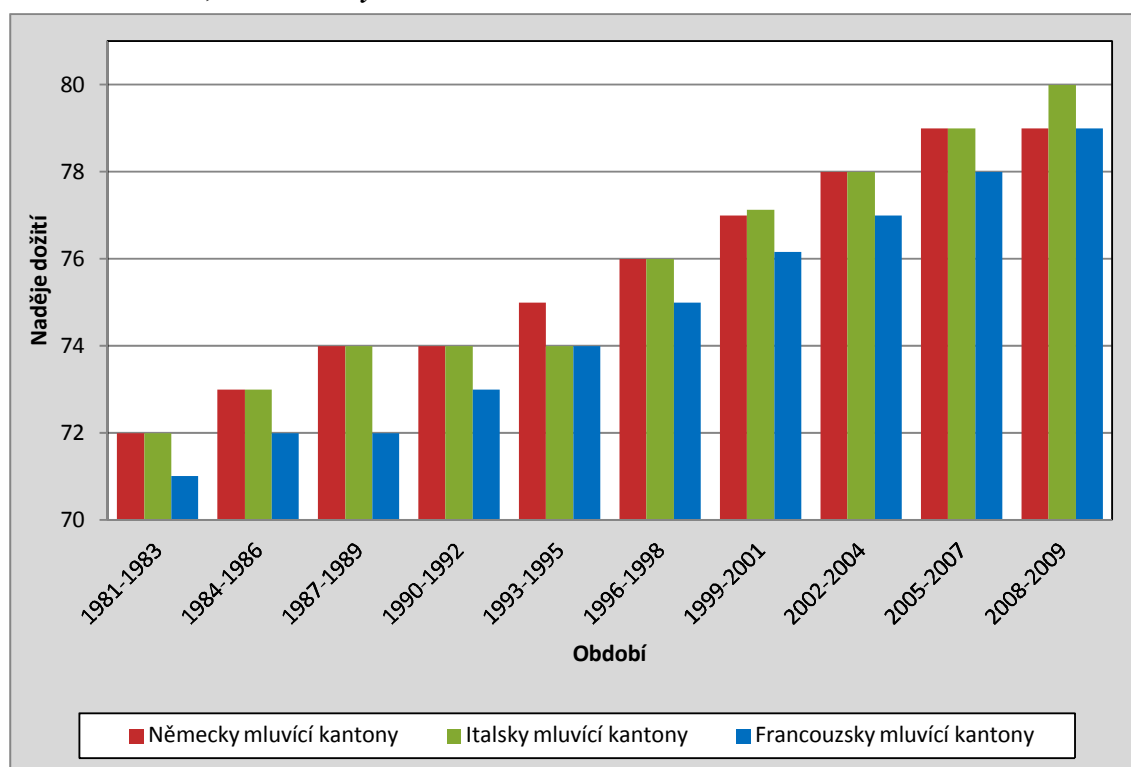
Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

5.2 Úmrtnost

Tato podkapitola se zabývá vývojem demografických ukazatelů úmrtnosti v období od roku 1981 do roku 2009 v jednotlivých jazykových skupinách Švýcarska a ve vybraných zemích.

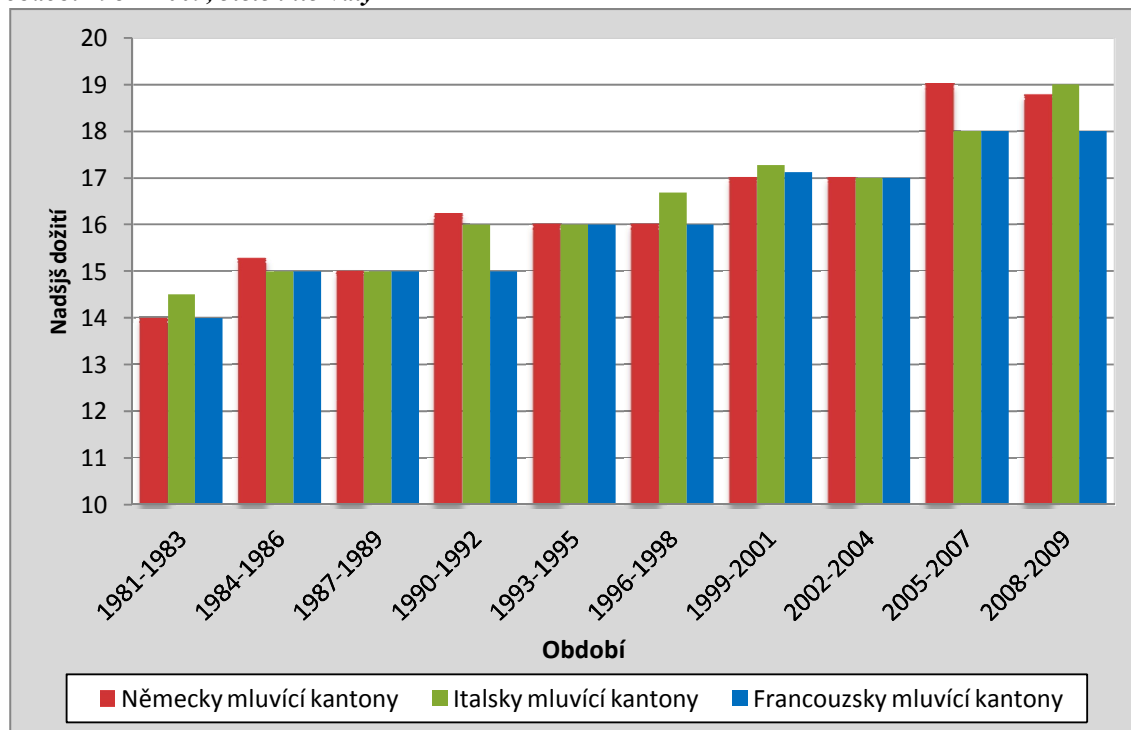
Za úmrtnost jsem vybrala dva ukazatele. Vzhledem k objemu dat jsem obrázky rozdělila podle jazykových skupin a umístila je do příloh. Níže uvedené obrázky vyjadřují hodnoty naděje dožití při narození a ve věku 65 a umožňují tak lepší srovnání daných hodnot. Nejvyšší naděje dožití u mužů mají obyvatelé italského kantonu, jejichž naděje dožití při narození v posledním měřeném období dosahovala 80let (obr. č. 9). V německy i francouzsky mluvících kantonech měli muži za stejné období naděje dožití při narození 79 let (obr. č. 9). Měřené hodnoty v předchozích obdobích ukazují, že hodnoty naděje dožití u mužů byly v německých kantonech vyšší než v těch francouzských. Ty samé trendy lze pozorovat i u žen. Nejvyšší naděje dožití při narození mají obyvatelky italsky mluvícího kantonu - 86 let, pak německy mluvících kantonů – 85 let a poté francouzsky mluvících kantonů – 84 let (obr. č. 11).

Obr. č. 9: Naděje dožití při narození v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly

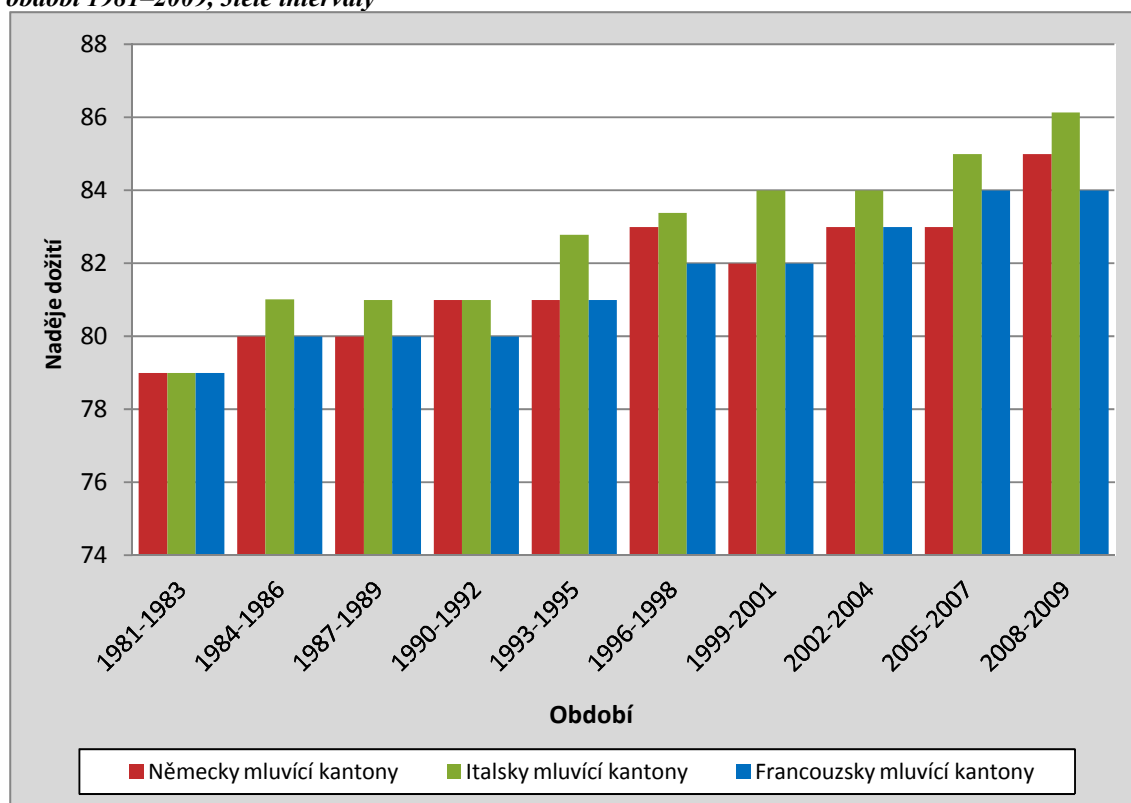
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Obr. č. 10: Naděje dožití ve věku 65 v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly

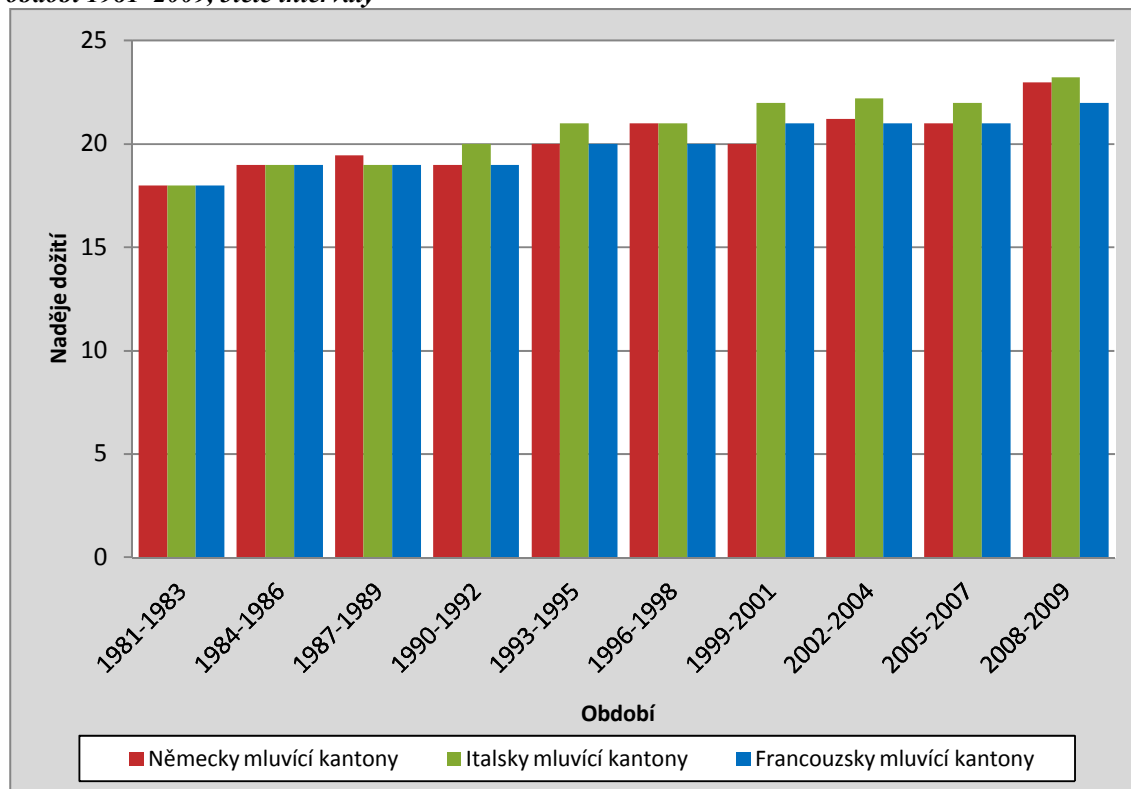
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Obr. č. 11: Naděje dožití při narození v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly

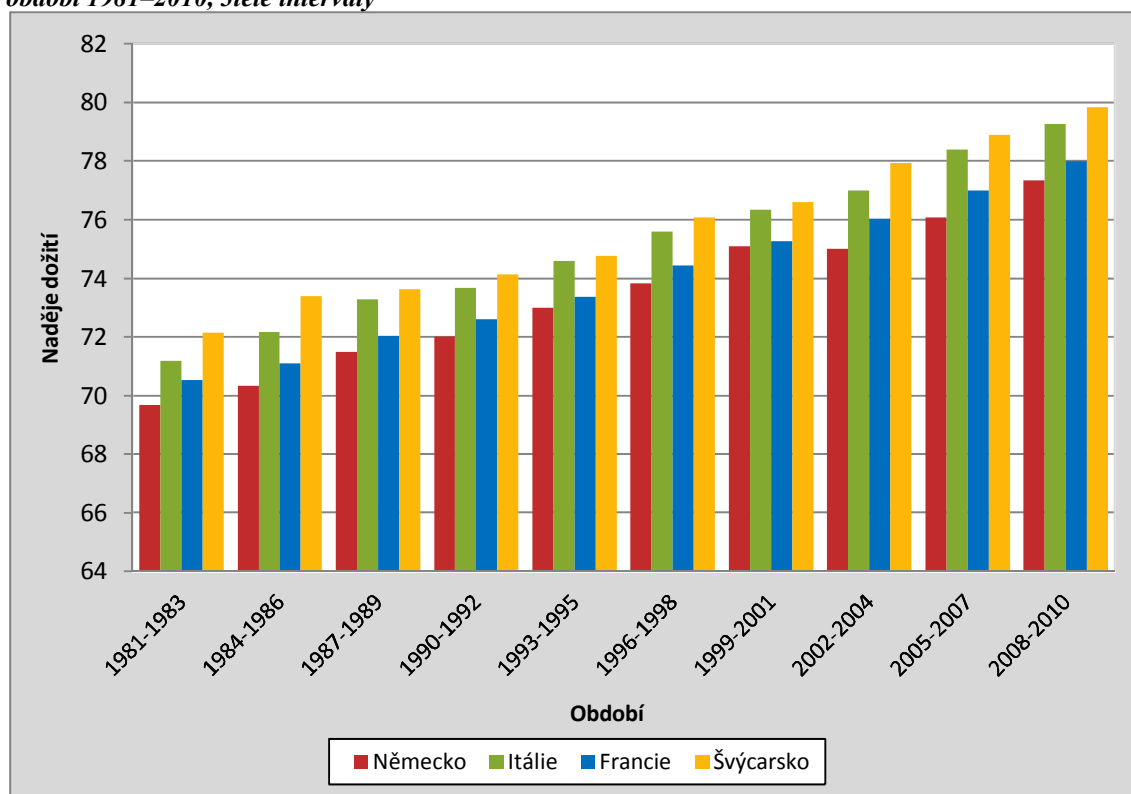
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Obr. č. 12: Naděje dožití ve věku 65 v německy, italsky a francouzsky mluvících kantonech, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly

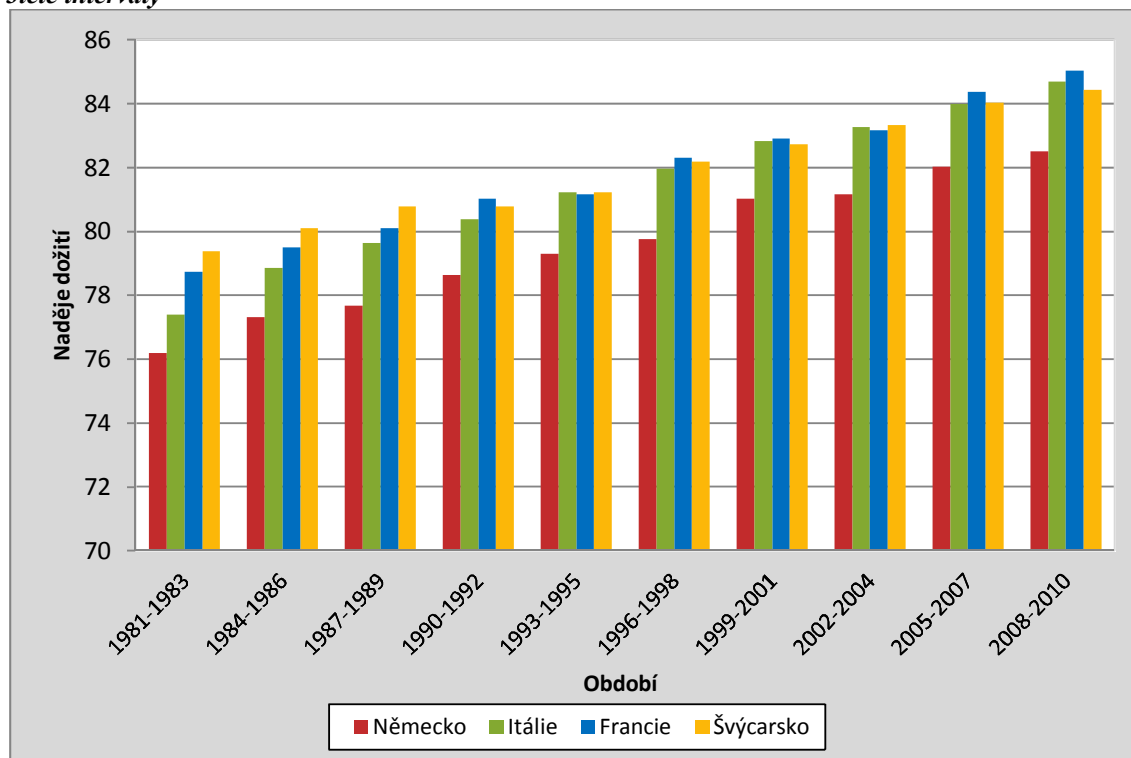
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Obr. č. 13: Naděje dožití při narození ve Francii, Itálii, Německu a Švýcarsku, muži, období 1981–2010, 3leté intervaly

Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

Obr. č. 14: Naděje dožití při narození ve Francii, Itálii, Německu a Švýcarsku, ženy, období 1981–2010, 3leté intervaly

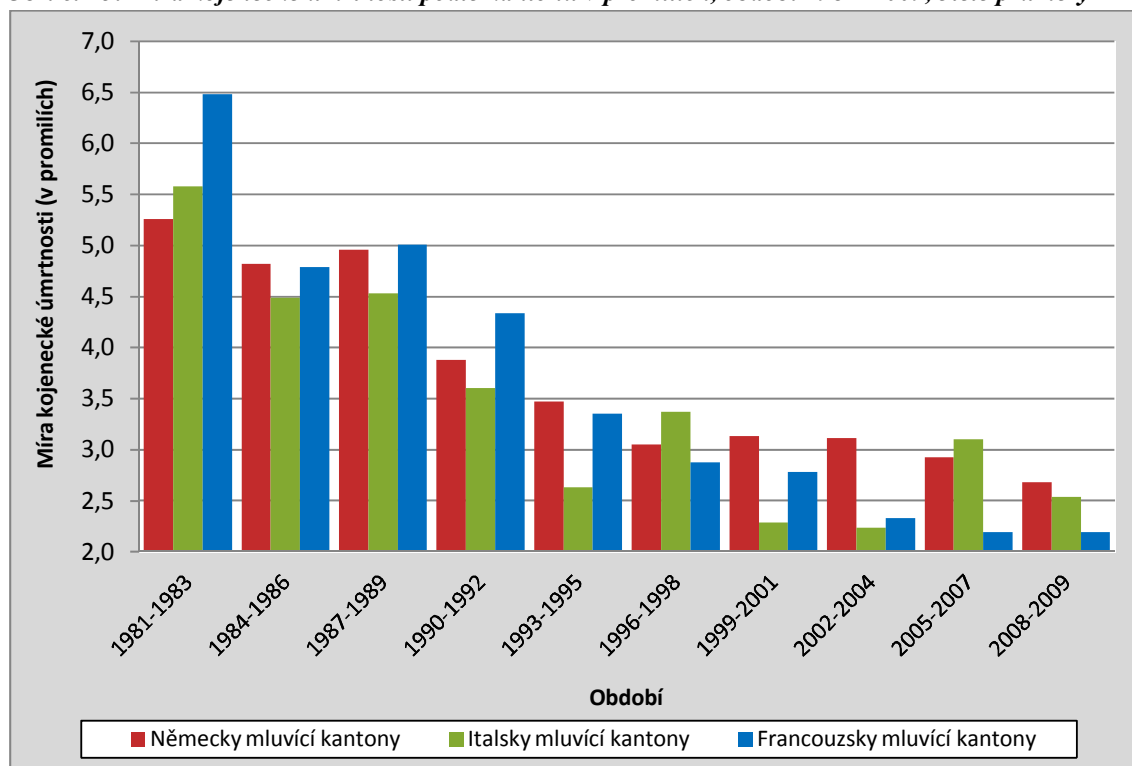
Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

Z údajů pro celé Švýcarsko vyplývá, že dosahuje dlouhodobě nejvyšších hodnot u naděje dožití mužů v porovnání s Francií, Itálií a Německem (obr. č. 13). Nejnižších naopak vykazuje

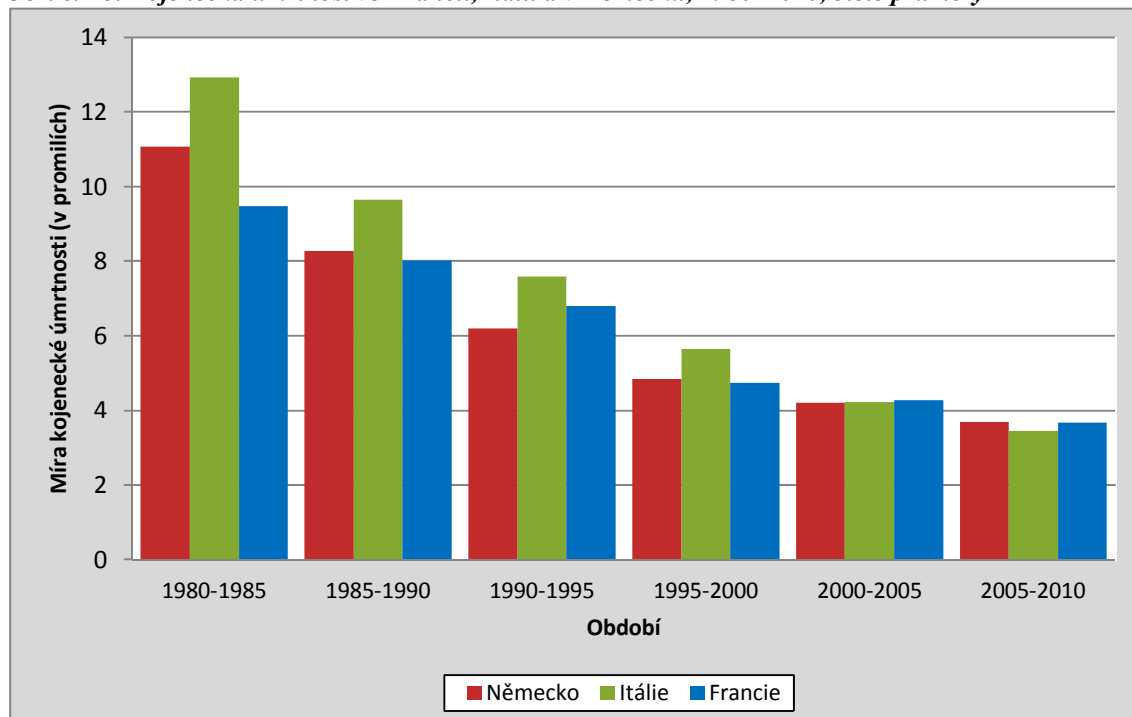
Německo, a to u obou pohlaví. Zajímavé je, že Francie má ze všech čtyř zemí nejvyšší naději dožití u žen (obr. č. 14). Za poslední sledované období vidíme, že předběhla i Itálii a Švýcarsko. Naopak naděje dožití mužů za stejné období je téměř o 2 roky nižší než má právě Švýcarsko.

Podle různých průzkumů ve Švýcarsku došlo k velkému nárůstu skupiny lidí, kteří se dožívají devadesáti až sta let, někdy i více. Vzdělání souvisí se snížením úmrtnosti po dosažení 80 let. Skupina lidí ve věku 90+ je regulérní věkovou skupinou, kterou je potřeba zkoumat podle příslušných demografických a epidemiologických ukazatelů. Tato „nová“ věková skupina se začala zřetelněji formovat od roku 1950. Růst naděje dožití lze pozorovat ve všech vyspělých zemích. Během dvou století se naděje dožití více než zdvojnásobila. Švýcarsko však na rozdíl od většiny evropských zemí tolik neutrpělo válečné ztráty a jeho populační vývoj se proto od většiny ostatních zemí mírně liší. Pravidelné censy se ve Švýcarsku konaly každých deset let od roku 1860 (jedinou výjimkou byl rok 1940, kdy census byl výjimečně uskutečněn až v roce 1941) a poskytovaly údaje o věkové struktuře populace. Počet lidí dožívajících se sta let byl ve Švýcarsku zaznamenáván už od roku 1940. Počet lidí žijících ve věku 90+ se od roku 1960 každých deset let zdvojnásobuje, a to platí jak u mužů, tak u žen (Robine, Paccaud 2005).

Druhým ukazatelem úmrtnosti je **kojenecká úmrtnost**. Úmrtnost v prvním roce života charakterizuje kvocient kojenecké úmrtnosti (kú), který udává počet zemřelých v dokončeném věku 0 na 1000 živě narozených dětí v kalendářním roce. Tento ukazatel vhodně demonstrovuje vyspělost dané země či regionu. Na začátku dosahovaly nejvyšších hodnot francouzské kantony, ale postupně se tyto hodnoty snižovaly a v období 2005–2009 byly dokonce nejnižší. V italských a německých kantonech se snižovaly hodnoty kojenecké úmrtnosti podobně (obr. č. 15). Všechny tři kantony však vykazují nižší hodnoty kojenecké úmrtnosti než ve Francii, Německu a Itálii. Tam se nyní tyto hodnoty pohybují kolem 3,5, zato ve švýcarských kantonech jsou okolo 2,5 (obr. č. 16).

Obr. č. 15: Míra kojenecké úmrtnosti podle kantonů v promilích, období 1981–2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování

Obr. č. 16: Kojenecká úmrtnost ve Francii, Itálii a v Německu, 1980–2010, 5leté průměry

Zdroj: World population prospects 2014, vlastní zpracování

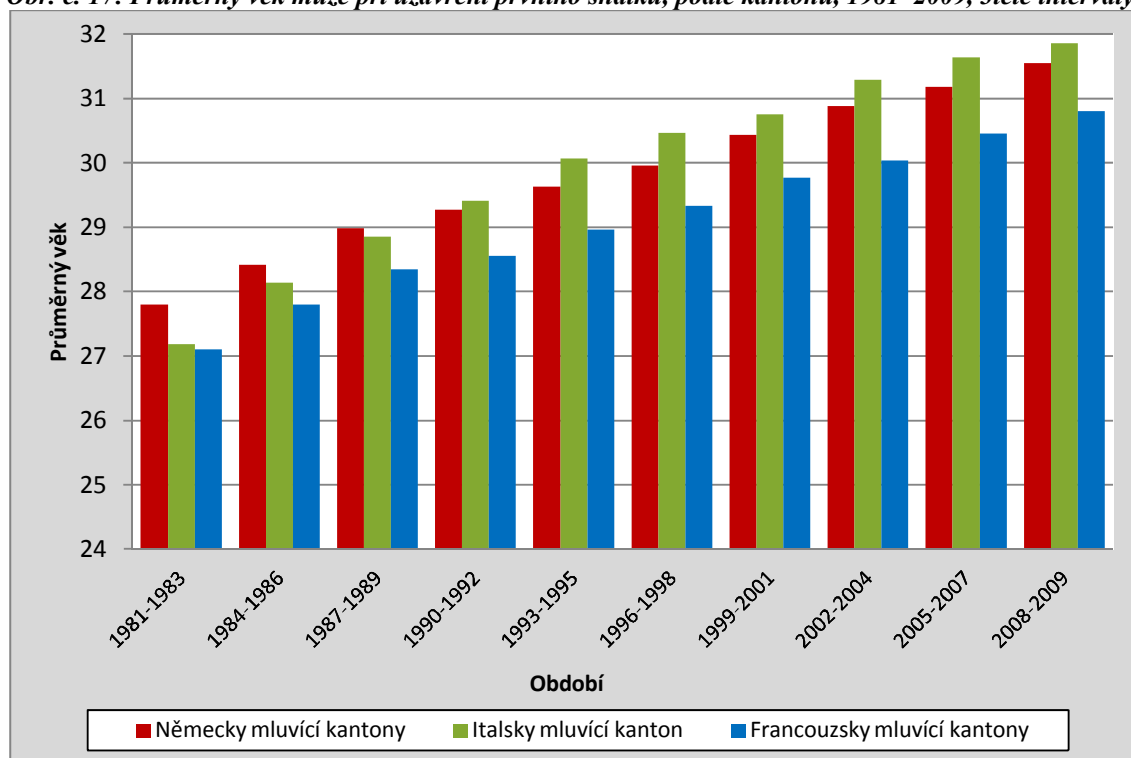
5.3 Sňatečnost

Z charakteristik sňatečnosti jsem vybrala ukazatel **průměrný věk při vstupu do prvního manželství**. Tento ukazatel je sledován zvlášť za muže a ženy. U obou pohlaví lze

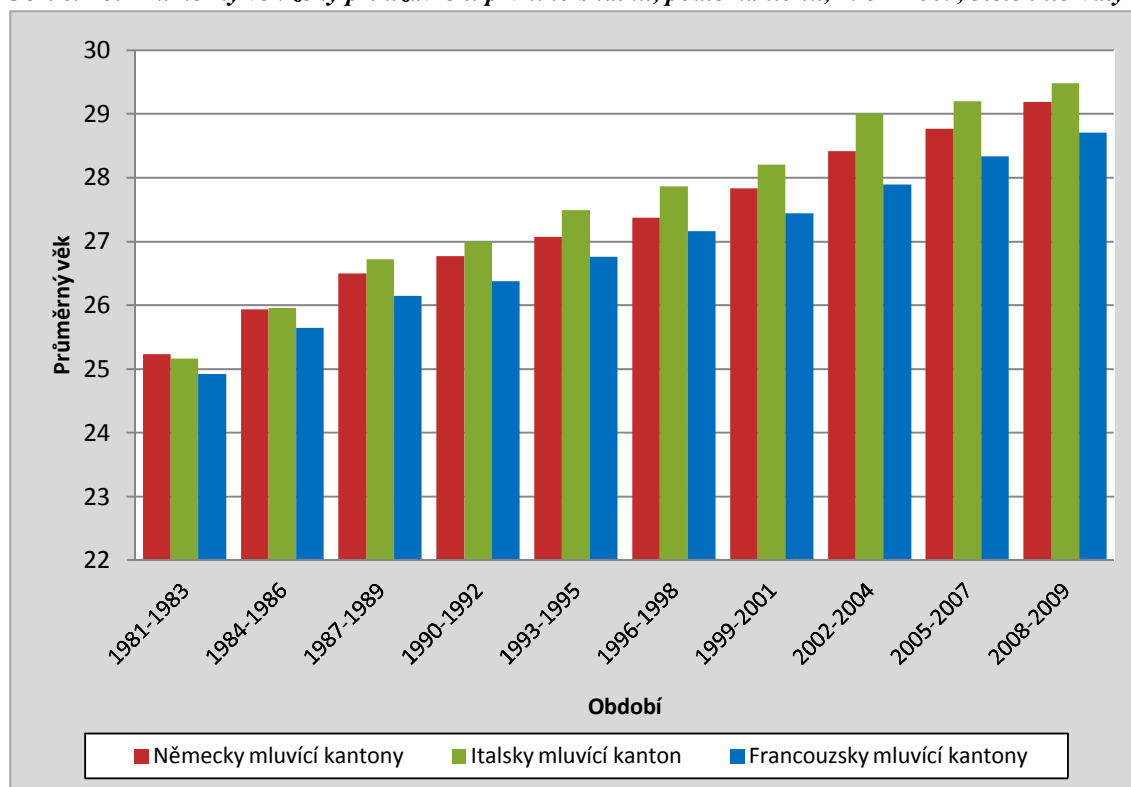

za sledované období téměř třiceti let vidět nárůst průměrného věku při vstupu do prvního manželství a to až o 4 roky (obr. č. 17 a 18). Stejně tendence lze pozorovat i ve Francii, Itálii a Německu a také po celé Evropě (obr. č. 19 a 20). Z tohoto trendu lze vyvodit různé společenské důsledky a změny, které ovlivňují i reprodukční chování dané populace. Dnes už ale nelze tvrdit, že stoupaním průměrného věku při vstupu do prvního manželství se i automaticky navyšuje průměrný věk při narození prvního dítěte. Ten se sice zvyšuje, ale je to spíše vlivem celkové změny životního stylu.

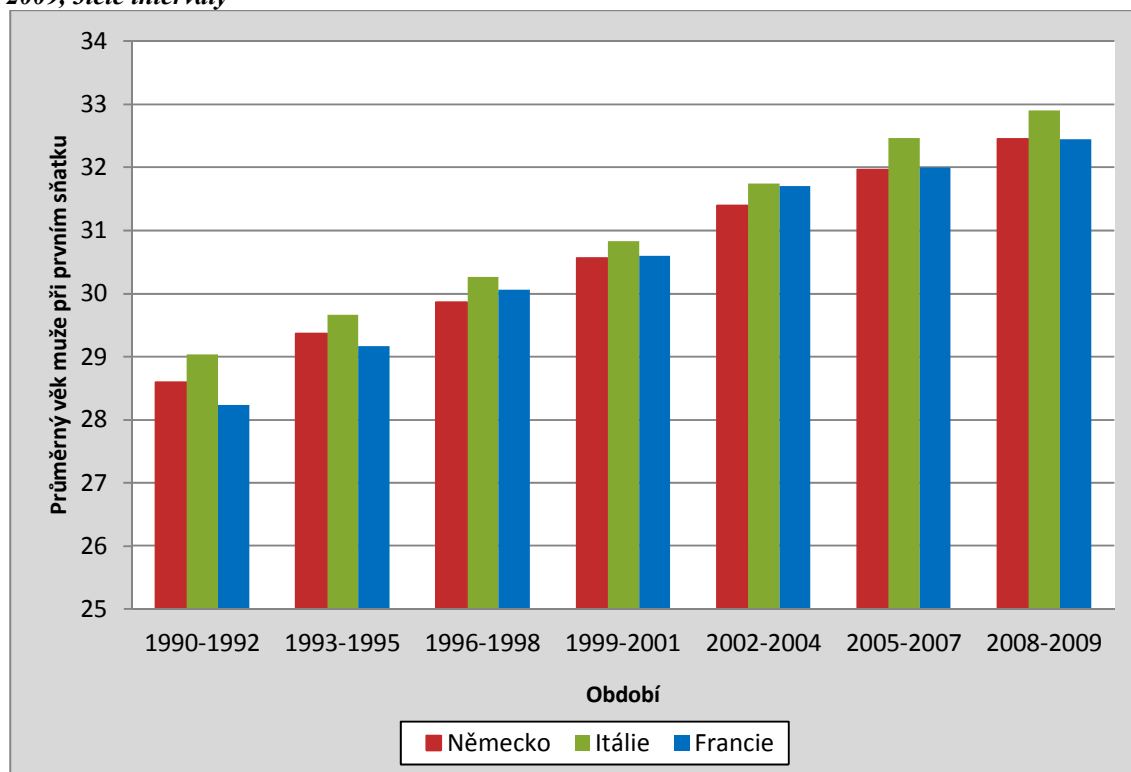
Obr. č. 17: Průměrný věk muže při uzavření prvního sňatku, podle kantonů, 1981–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

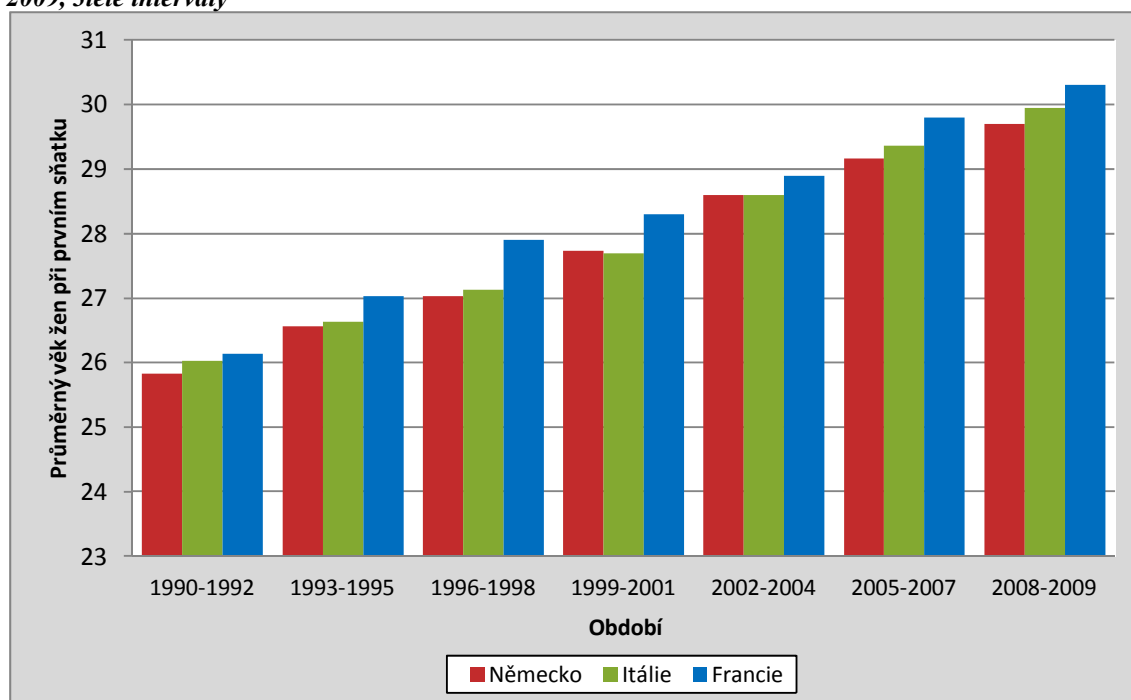
Obr. č. 18: Průměrný věk ženy při uzavření prvního sňatku, podle kantonů, 1981–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Obr. č. 19: Průměrný věk muže při uzavření prvního sňatku ve Francii, Itálii a Německu, období 1990–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

Obr. č. 20: Průměrný věk ženy při uzavření prvního sňatku ve Francii, Itálii a Německu, období 1990–2009, 3leté intervaly

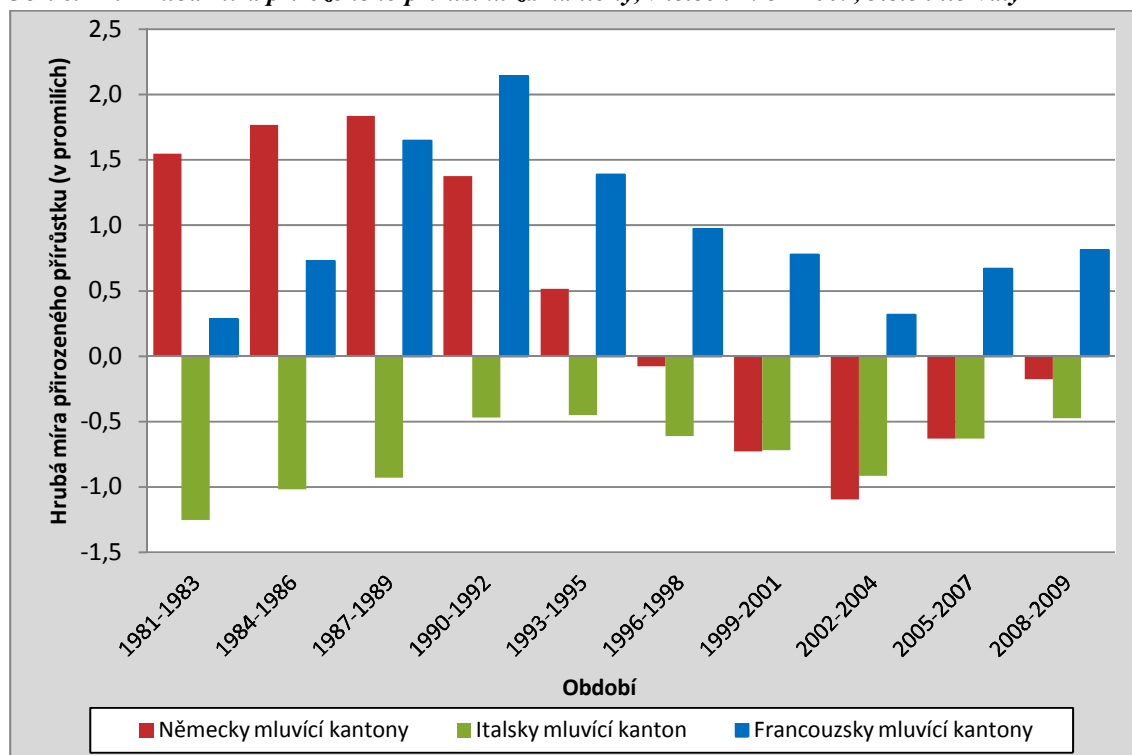

Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

5.4 Charakteristiky reprodukce

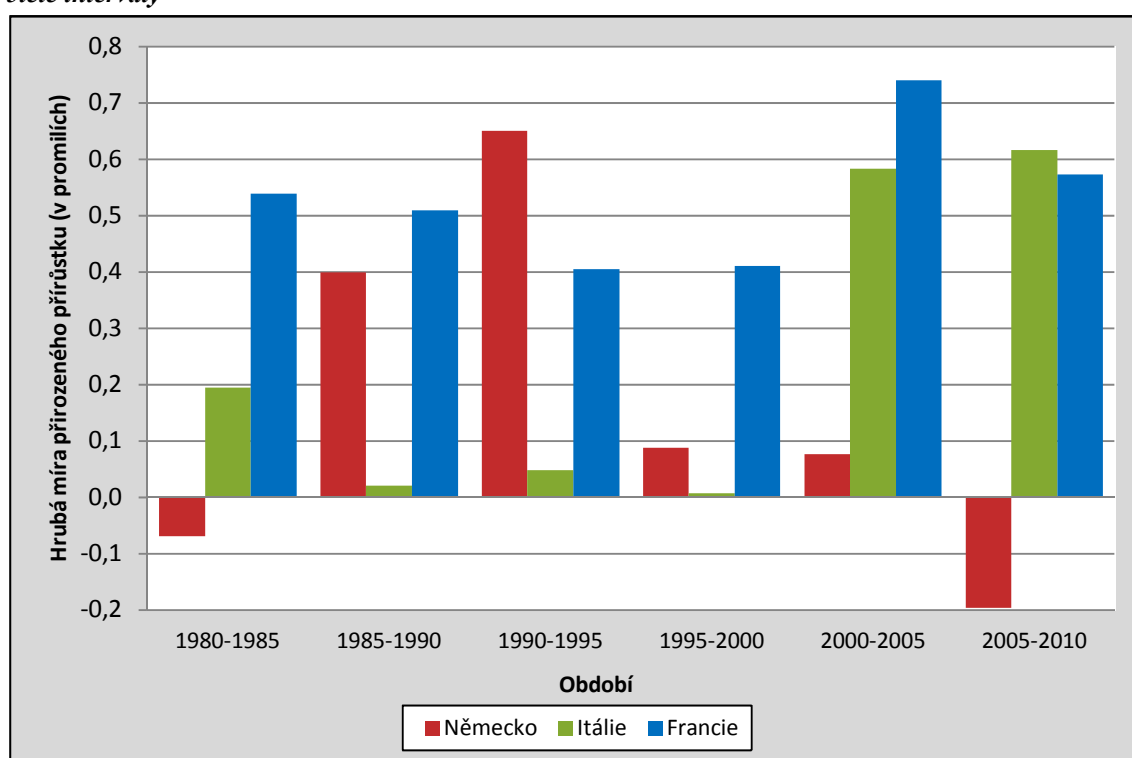
Z charakteristik reprodukce jsem vybrala dva ukazatele, prvním je **hrubá míra přirozeného přírůstku**. Francouzsky mluvící kantony mají po celé sledované období kladný hrubý přirozený přírůstek, který však má kolísavý charakter. Ten samý trend lze pozorovat i ve Francii (obr. č. 21 a 22). Odlišný vývoj lze sledovat v Itálii a italských regionech. Zatímco italsky mluvící kantony mají od počátku sledovaného období trvale záporný přirozený přírůstek, hrubý přirozený přírůstek Itálie se stále pohybuje v kladných číslech (posledních 10 let osciluje okolo hodnoty 0,6 promile).

Obr. č. 21: Hrubá míra přirozeného přírůstku za kantony, v letech 1981-2009, 3leté intervaly

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Obr. č. 22: Hrubá míra přirozeného přírůstku ve Francii, Itálii a Německu, v letech 1980-2010, 5leté intervaly

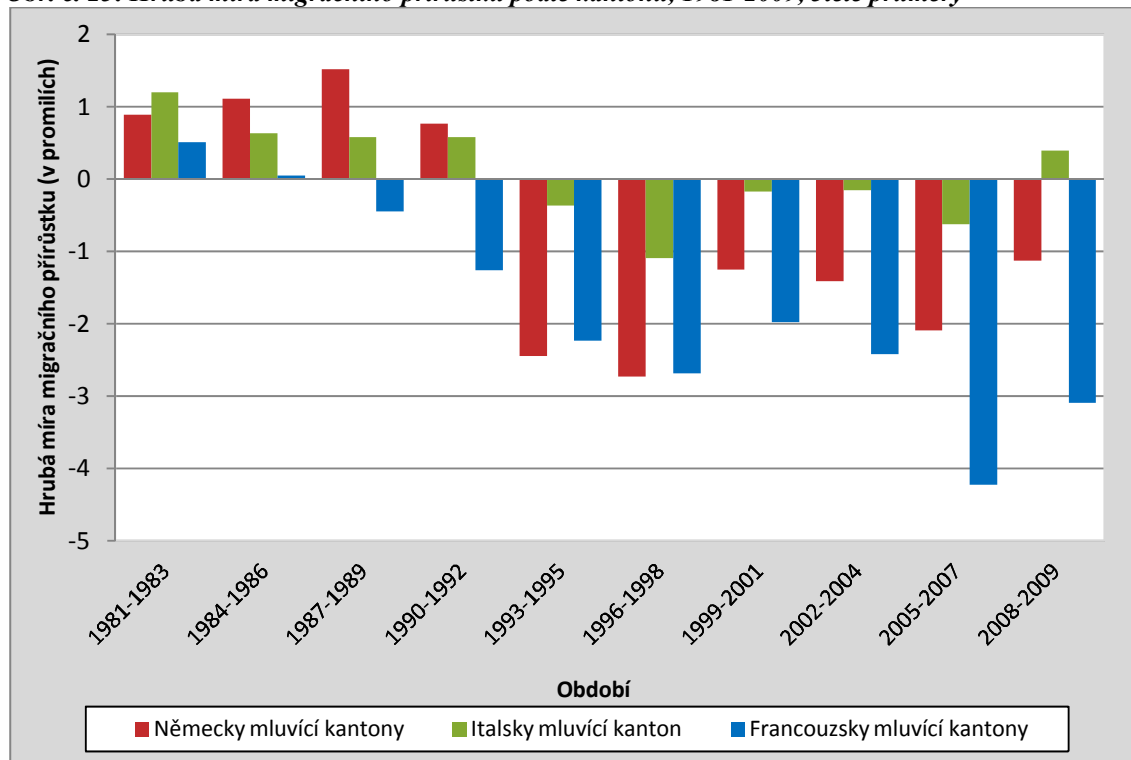

Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

Dalším ukazatelem, který jsem zvolila pro charakteristiku reprodukce, je **hrubá míra migračního přírůstku**. Nejmenší migrační úbytek u obou pohlaví je v italsky mluvícím kantonu Tecino. Největší úbytky lze naopak pozorovat u francouzských kantonů (obr. č. 23).

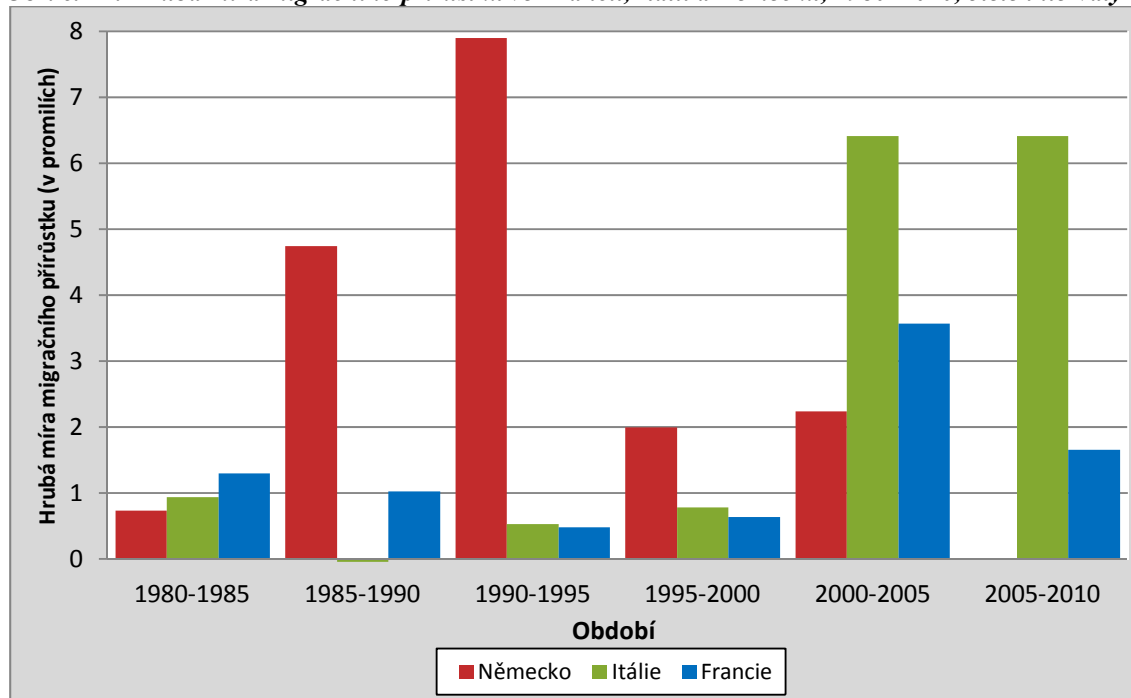
Je zajímavé, že pokud sledujeme data za Itálii, Francii a Německo, můžeme vidět, že migračně největší přírůstek za posledních deset let byl právě v Itálii (obr. č. 24).

Obr. č. 23: Hrubá míra migračního přírůstku podle kantonů, 1981-2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Obr. č. 24: Hrubá míra migračního přírůstku ve Francii, Itálii a Německu, 1980–2010, 5leté intervaly

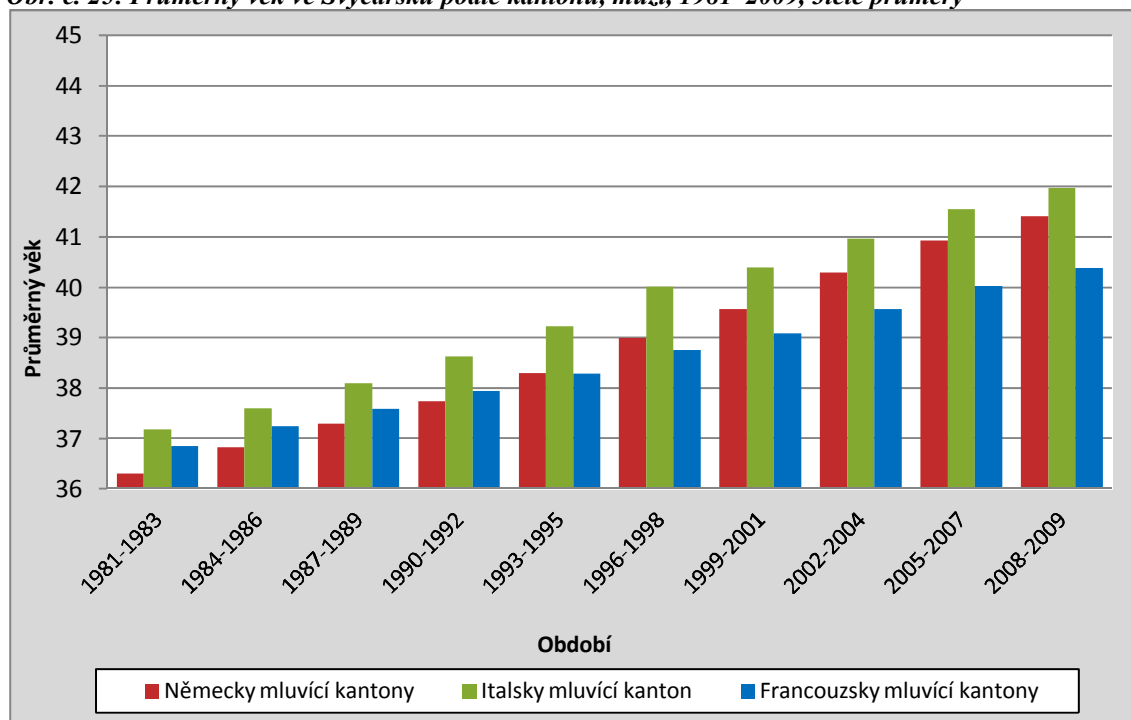

Zdroj: World population prospects 2014, vlastní zpracování

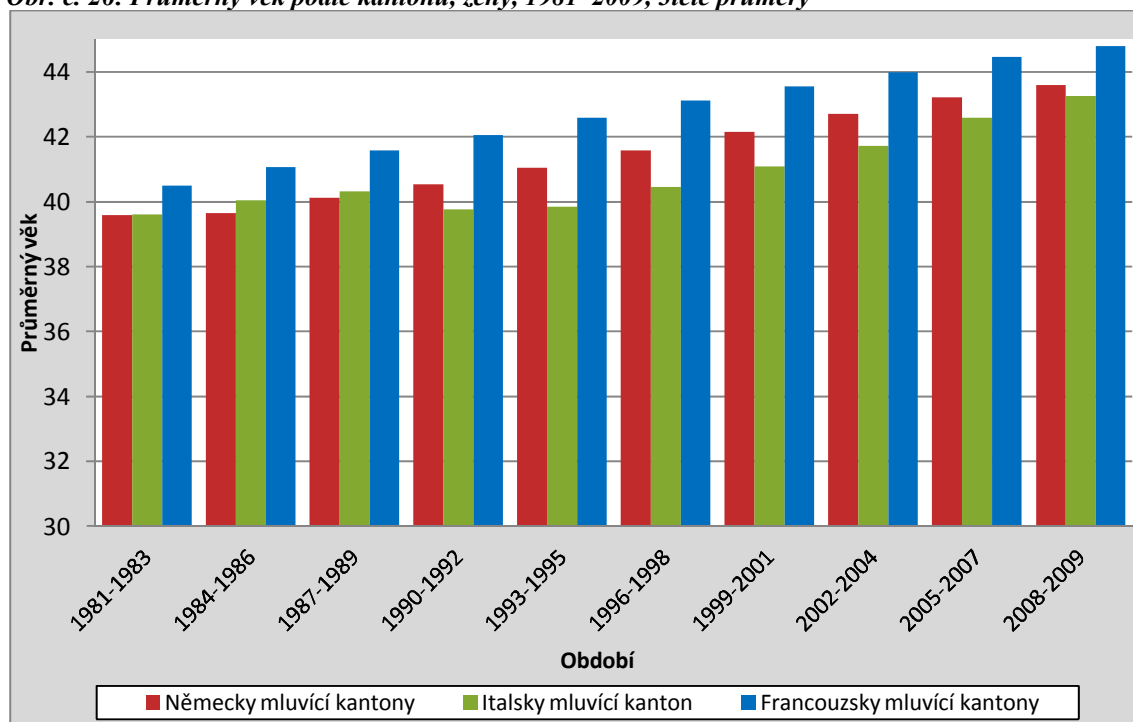
5.5 Ukazatele věkové struktury

Prvním ukazatelem, na kterém lze doložit stav věkové struktury, je **průměrný věk**. Nejvyšší průměrný věk mužů i žen je v italském kantonu Tecino. Lze si také všimnout, že ženy jsou v průměru o 2 roky starší než muži (obr. č. 25 a 26). Může to být vlivem přistěhovalců, kteří se do Švýcarska přišli z ekonomických důvodů a obdrželi švýcarské občanství a také vyšší nadějí dožití u žen. Většina imigrantů jsou mladí muži, proto právě oni mohou takto ovlivnit pohlavně-věkovou strukturu obyvatelstva. Pokud to porovnáme s daty za Francii, Itálii a Německo, vidíme, že nejnižší průměrný věk jak u mužů, tak u žen je Francii. Naopak německy mluvící populace jak ve Švýcarsku, tak v samotném Německu stárne. Tuto tendenci pozorujeme od období začínajícího rokem 1995. Vzhledem k tomu, že se ženy dožívají vyššího věku než muži, jejich průměrný věk je též vyšší (obr. č. 27 a 28). V porovnání mezi zeměmi se mezi průměrným věkem mužů a žen jedná o rozdíl 3 let a mezi kantony je to u italského a německých kantonů rozdíl 2 let a u francouzských 4 roky.

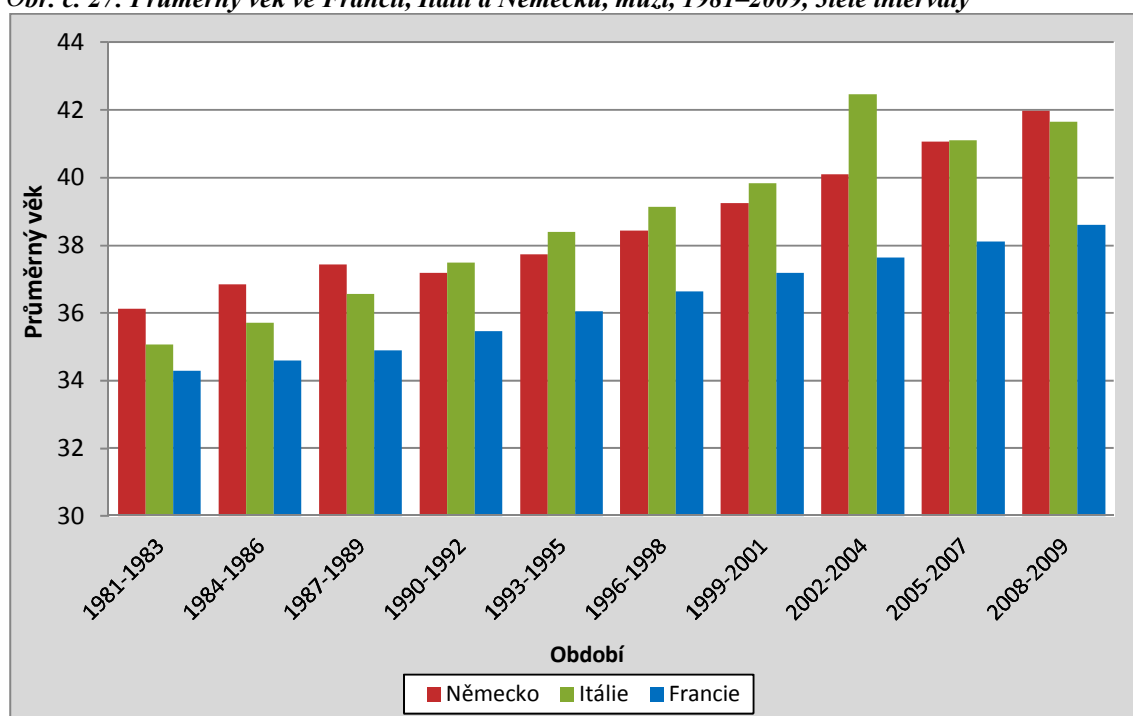
Obr. č. 25: Průměrný věk ve Švýcarsku podle kantonů, muži, 1981–2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

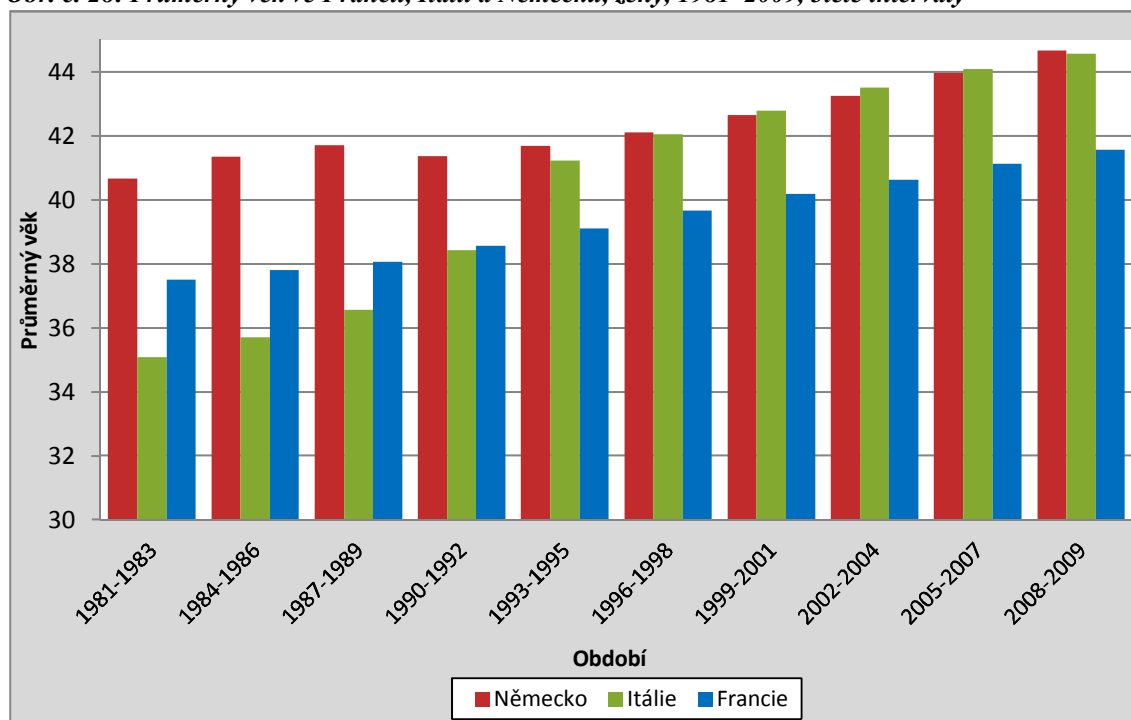
Obr. č. 26: Průměrný věk podle kantonů, ženy, 1981–2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Obr. č. 27: Průměrný věk ve Francii, Itálii a Německu, muži, 1981–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Francouzský, italský, německý statistický úřad 2014, vlastní výpočty

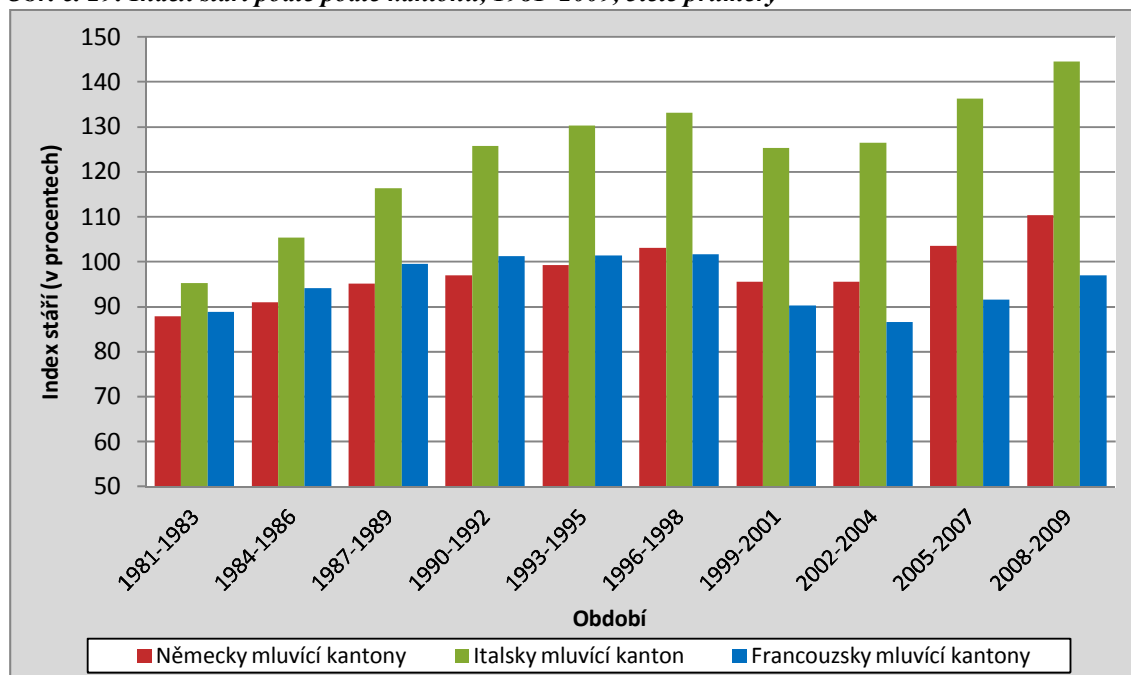
Obr. č. 28: Průměrný věk ve Francii, Itálii a Německu, ženy, 1981–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Francouzský, Italský, Německý statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Dalším ukazatelem je **index stáří**. Ten udává počet osob starších (65 a více let) na 100 osob ve věku 0–14 let. Vhodně proto popisuje vztah mezi předproduktivní složkou populace a složkou poproduktivní. Z obrázku č. 29 vyplývá, že populací, kde poproduktivní složka nejvýrazněji převyšuje tu předproduktivní, je italsky mluvící kanton Tecino. Když dané údaje porovnáme s Francií, Itálií a Německem, vidíme, že nejvyšších hodnot dosahovala až do roku 2005 Itálie, kterou pak v posledním intervalu vystřídal Německo. Francie má po celou dobu podobnou hodnotu, což potvrzuje její propopulační politiku (obr. č. 30).

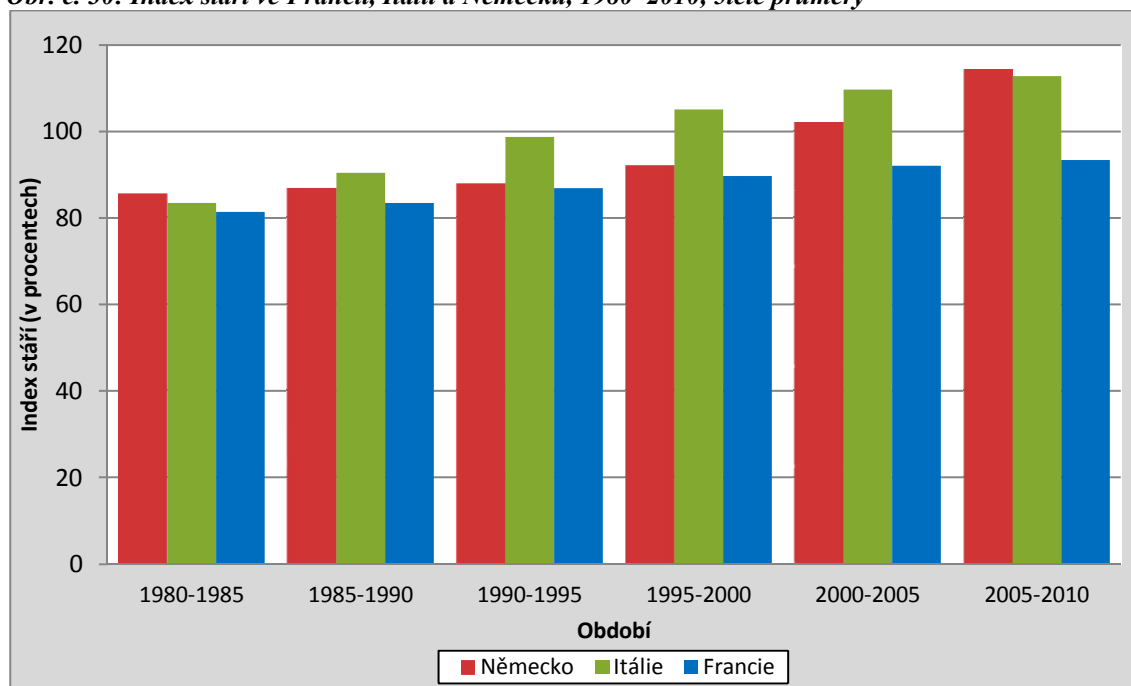
Obr. č. 29: Index stáří podle kantonů, 1981–2009, 3leté průměry

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní výpočty

Obr. č. 30: Index stáří ve Francii, Itálii a Německu, 1980–2010, 5leté průměry

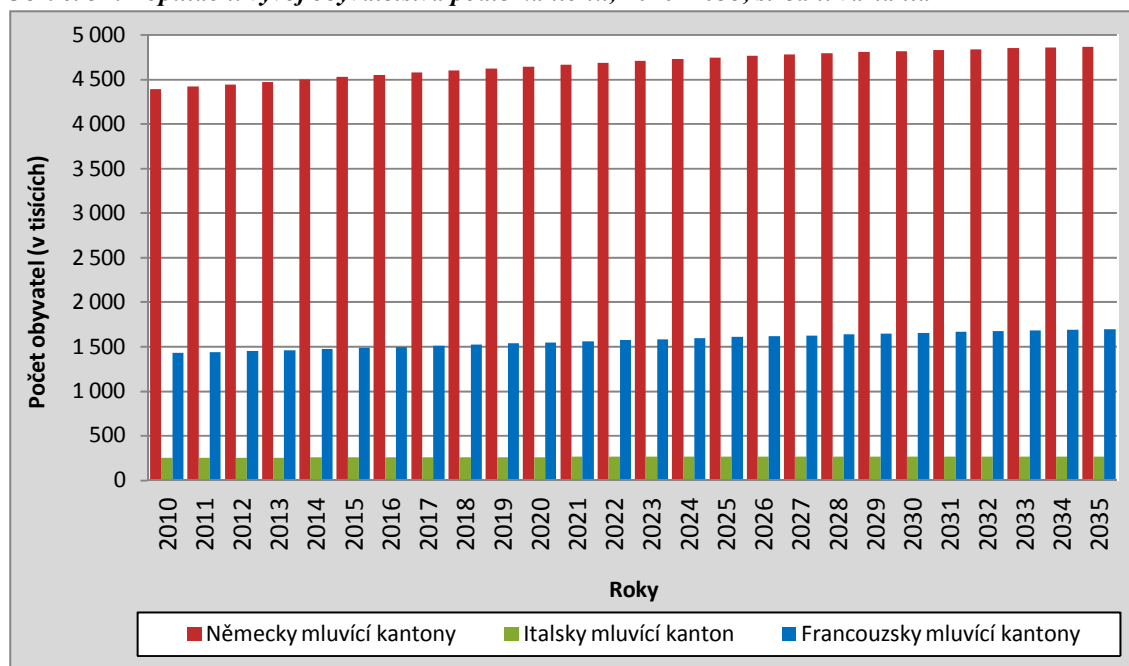

Zdroj: World DataBank 2014, vlastní zpracování

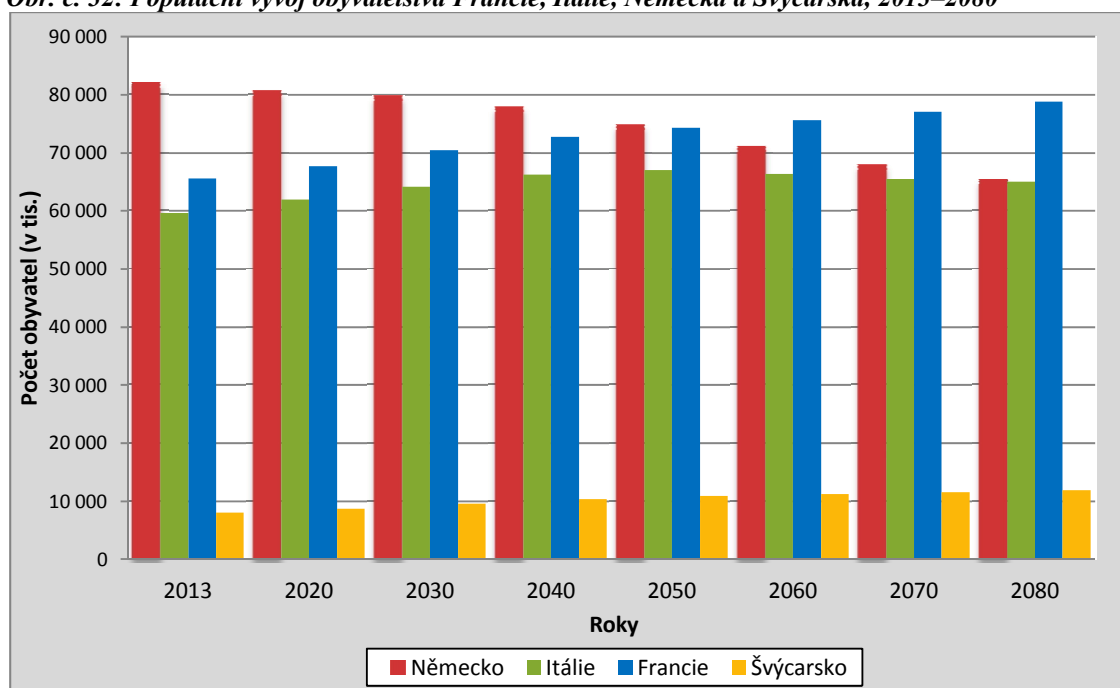
5.6 Perspektivy budoucího vývoje počtu obyvatel

V této kapitole se zaměřím na možný budoucí vývoj švýcarské populace jako celku, ale i jeho jednotlivých jazykových skupin a na možný populační vývoj Francie, Itálie a Německa. V závěru kapitoly se budu věnovat urbánnímu vývoji Švýcarska, který prodělal značné změny v posledních 20 letech.

Pro sledování vývoje počtu obyvatel podle kantonů ve Švýcarsku jsou dostupné projekce do roku 2035 pro obě pohlaví, ale pro lepší srovnání s daty za sousední země jsem zvolila populační vývoj obyvatelstva pro obě pohlaví dohromady a data za jednotlivé pohlaví jsem umístila do příloh. Jak u mužů, tak u žen pozorujeme ve všech kantonech mírný populační růst (viz přílohy). Pokud chceme sledovat vývoj podle jazykových skupin ve Švýcarsku, pozorujeme nejvyšší růst ve francouzsky mluvících kantonech a nejnižší u italsky mluvícího. Růst německy mluvících kantonů je spíše podobný tomu italskému. Procentuální vyjádření daného růstu v období mezi roky 2010–2035 u obyvatel žijící ve francouzsky mluvících kantonech je 19 %. U italského kantonu by měl růst být o 8 %. V německy mluvících kantonech by měl být o 11 % (obr. č. 31).

Obr. č. 31: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, 2010–2035, střední varianta

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování

Obr. č. 32: Populační vývoj obyvatelstva Francie, Itálie, Německa a Švýcarska, 2013–2080

Zdroj: Eurostat 2014, vlastní zpracování

Stejný vývoj, který jsme pozorovali u jednotlivých jazykových skupin ve Švýcarsku, lze vidět i u výsledků projekce Eurostatu pro celé Švýcarsko, která sahá až do roku 2080. Z té samé projekce pozorujeme populační pokles Německa a naopak stálý populační růst Francie, jež by jí měl zajistit podobný počet obyvatel, který má nyní Německo. To by pak v roce 2080 mělo naopak mít populační velikost dnešní Francie. U Itálie můžeme pozorovat mírný populační růst, který by měl být okolo roku 2050 vystřídán mírným poklesem. Podle těchto údajů by mělo Švýcarsko z dnešních 8 milionů obyvatel dosáhnout v roce 2080 téměř na 12 milionů obyvatel. Kdybychom chtěli vyjádřit populační růst, nebo naopak pokles pomocí

procent, u Německa bychom zjistili populační pokles o 20 %, u Itálie vzrůst o 9 %. Francie by měla populačně vzrůst o 20 % a Švýcarsko dokonce o necelých 48 % (obr. č. 32). Německo bude z těchto zemí nejvíce pociťovat důsledky stárnutí populace.

V 90. letech 20. století zaznamenala švýcarská města silný odliv obyvatel a ztrátu své prestiže. V dalším desetiletí došlo k obratu a města opět získala svou atraktivitu. Po třech desetiletích populačního úbytku začal probíhat proces reurbanizace. Tento trend nezastihnul pouze Švýcarsko, ale týkal se například i Spojených států či Velké Británie. Podle Patricka Rérata (Rérat, 2011) za touto změnou stojí právě reurbanizace, ke které došlo začátkem 21. století ve Švýcarsku. Reurbanizace je proces, který zastihuje nové období demografického růstu měst, a který následuje za obdobím jejich výrazného populačního poklesu. Od 70. let 20. století do začátku 21. století se městská populace snížila o 10,5 %, v absolutním čísle o necelých 200 tisíc. V tom stejném období suburbánní populace narostla o 36 %. V období mezi lety 2001–2008 populačně vzrůstala všechna města (s výjimkou Basileje) v průměru o 5,4 %. Patrick Rérat (2011) uvádí, že demografická ztráta měst v období mezi lety 1970–2000 byla zapříčiněna třemi hlavními důvody. Prvním důvodem byla krize v 70. letech, při které mnoho imigrantů ztratilo práci a muselo se vrátit do své země. Druhým důvodem bylo zlepšení ekonomických podmínek obyvatel, což zapříčinilo jejich ochotu investovat do nového a většího bydlení. Tento trend šel pozorovat i ve Francii a v Kanadě. Třetím důvodem bylo častější stěhování rodin do suburbánních oblastí. Opětovný růst měst po roce 2000 lze vysvětlit zlepšením ekonomické situace celé země, která zapříčinila nový příliv imigrantů (také vlivem změny migrační politiky státu). Navíc lze pozorovat trend, kdy se ze střední třídy se stává vyšší třída, která raději volí život ve městě než v jeho suburbánních zónách (Rérat 2011).

Kapitola 6

Závěr

Cílem práce bylo zjistit, zda existují rozdíly v demografickém chování Švýcarů podle jednotlivých jazykových skupin. Vznikla tak otázka, zda se jednotlivé jazykové skupiny navzájem podobají nebo se podobají spíše se sousedními státy, které hovoří stejným jazykem. Předpokladem bylo, že jazyk není pouhým prostředkem komunikace, ale že ovlivňuje i myšlení jeho uživatelů, a tudíž může mít vliv i na demografické chování dané populace. Tento předpoklad byl zkoumán na základě analýzy demografických charakteristik jednotlivých jazykových skupin Švýcarska a vybraných sousedních států.

Kantony jsem rozdělila do jazykových skupin podle procentuálního zastoupení obyvatel mluvících stejným jazykem. V práci jsem tedy analyzovala 3 jazykové skupiny – německou, italskou a švýcarskou.

Z výše uvedené analýzy můžeme lze zobecnit tyto závěry, které byly společné pro většinu ukazatelů. Prvním ukazatelem je průměrný věk při narození dítěte. Nejvyšší průměrný věk matky při narození dítěte mezi jazykovými skupinami mají italsky mluvící Švýčari (obr. č. 5) a ve srovnání vybraných sousedních států (Francie, Itálie a Německo) dosahují nejvyššího průměrného věku obyvatelé Itálie (obr. č. 6). Hodnoty tohoto ukazatele u obyvatel Francie a Německa se sobě podobají, stejně jako hodnoty francouzských a německých kantonů. Hodnoty švýcarských kantonů jsou v průměru o půl roku vyšší než hodnoty za Francii, Itálii a Německo.

Dalším ukazatelem je úhrnná plodnost. Například Francie si drží ve srovnání s ostatními evropskými státy vysokou hodnotu tohoto ukazatele, který za posledních 30 let osciluje okolo 1,8–2,0 dítěte na ženu (obr. č. 8). Francouzské kantony mají podobně stabilní křivku, hodnota úhrnné plodnosti u nich osciluje mezi 1,5–1,7 (obr. č. 7). Stejně jako je tomu v případě Francie i francouzsky mluvící kantony dosahují u tohoto ukazatele nejvyšších hodnot v porovnání s kantony italskými a německými. Právě vývoj ukazatele úhrnné plodnosti za zkoumané období 30 let se podobá vývoji Itálie a Německa. U těchto států můžeme pozorovat stejné tendence vývoje během sledovaného období. Naděje dožití při narození u mužů vede ve srovnání mezi jazykovými skupinami italský kanton (obr. č. 9), ze států dosahuje nejvyšších hodnot Švýcarsko (při jeho zahrnutí do analýzy států) a těsně za ním Itálie (obr. č. 13). Hodnoty Francie a Německa se navzájem opět podobají. Podobně naděje dožití

při narození u žen dosahuje z vybraných států nejvyšších hodnot Francie (obr. č. 14). V rámci švýcarských kantonů je to italsky mluvící kanton (obr. č. 11).

Hodnota ukazatele kojenecké úmrtnosti je nižší u jazykových skupin než u vybraných států. Nejnižších hodnot dosahují francouzsky mluvící kantony, jejichž kvocient kojenecké úmrtnosti je za poslední měřené období (roky 2008 a 2009) 2,18 promile (obr. č. 15). V porovnání států dlouho zaostávala Itálie, ale za poslední dvě měřená období (2005–2009) se hodnoty tohoto ukazatele snížily a v posledním období již byly nejnižší (3 promile) ze všech tří států (obr. č. 16).

Průměrný věk u mužů při uzavření prvního sňatku je nejvyšší v italsky mluvícím kantonu (obr. č. 17) a v porovnání států je nejvyšší v Itálii (obr. č. 19). U žen dosahují nejvyššího průměrného věku při uzavření prvního sňatku italsky mluvící Švýčarky a v porovnání států ženy z Itálie (obr. č. 18 a 20).

U hrubé míry přirozeného přírůstku je pozorovatelný odlišný vývoj mezi jednotlivými státy a jazykovými skupinami Švýcarska. Zatímco na úrovni státu má záporné hodnoty tohoto ukazatele Německo, mezi jazykovými skupinami to je italsky mluvící kanton (obr. č. 21 a 22). Hrubá míra migračního přírůstku je v posledním sledovaném období nejvyšší v italském kantonu. Francouzské i německé kantony mají hodnoty záporné (obr. č. 23). Všechny státy však dosahují kladných hodnot. Za posledních deset let vlivem migrace nejvíce populačně roste Itálie (obr. č. 24).

Nejvyšší průměrný věk na úrovni státu mají za obě pohlaví Němci a Italové. Nejnižší průměrný věk mají naopak Francouzi, kteří vlivem své stabilně poměrně vysoké plodnosti mají mladší populaci než zbylé dvě země. Za jazykové skupiny mají nejvyšší průměrný věk italsky mluvící muži (obr. č. 25) a francouzsky mluvící ženy (obr. č. 26). Italové mají nejvyšší index stárí a z jazykových skupin ho mají nejvyšší italsky mluvící Švýčari. V posledním sledovaném období (roky 2008 a 2009) Německo předběhlo Itálii a ukazuje se tím, že je ze všech tří států nejvíce postihnuto demografickým stárnutím (obr. č. 29 a 30). Posledním analyzovaným jevem je populační vývoj obyvatelstva, který ukazuje na budoucí populační růst Francie, Švýcarska a naopak budoucí populační úbytek Itálie a zejména Německa (obr. č. 32). Ze švýcarských kantonů budou do budoucna populačně nejrychleji růst ty frankofonní (obr. č. 31).

Z tohoto stručného přehledu celé analýzy vyplývá, že většinou se daná jazyková skupina svým demografickým chováním přibližuje sousednímu státu, který mluví stejným jazykem. Nelze říci, že by se hodnoty demografických ukazatelů jednotlivých jazykových skupin úplně shodovaly s hodnotami stejně mluvících sousedních států, ale z uvedené analýzy lze vyvodit, že jejich vývojové tendence se podobají. Toto zjištění potvrzuje stanovené předpoklady. Švýcarsko jako takové se od hodnot Francie, Itálie a Německa liší. Lze tedy potvrdit vliv jazyka a potažmo kultury, která se s jazykem pojí, na demografické chování populace.

Rozdíly v demografickém chování ve Švýcarsku mezi jednotlivými jazykovými skupinami tedy existují. Nejsou sice tak zřejmé, jako kdybychom porovnávaly dvě od sebe velmi rozdílné populace (například evropskou a africkou), nicméně pozorovatelné jsou. Do budoucna bude možné ještě více sledovat jejich vliv na budoucí populační i ekonomický vývoj země. Zjištění výše uvedené analýzy ukazují, že vliv jazyka na chování dané populace nelze podceňovat a to ani v rámci sobě si v mnohém podobných evropských států.

Seznam použité literatury

- BARDET, Jean-Pierre; DUPÂQUIER, Jacques. Histoire des Populations de l'Europe. I: Des Origines aux Premices de la Révolution Démographique. Fayard, Paris, 1998, 660 s.
- BARDET, Jean-Pierre; DUPÂQUIER, Jacques. Histoire des Populations de l'Europe-II-La révolution démographique 1750–1914. Fayard, Paris, 1998, 647 s.
- BARDET, Jean-Pierre; DUPÂQUIER, Jacques - Histoire des populations de l'Europe. III. Les temps incertains, 1914–1998. Fayard, Paris, 1998, 792 s.
- BRUMMEL, Martin; PERGLER, Jan. Švýcarsko: podrobné a přehledné informace o historii, kultuře, přírodě a turistickém zázemí Švýcarska. 1. vyd. - Praha : Freytag & Berndt, 2007. - 216 s. ISBN 978-80-7316-207-8
- BURCIN, B., HULÍKOVÁ TESÁRKOVÁ, K., KOMÁNEK, D. (2012): *DeRaS: software tool for modelling mortality intensities and life table construction*. Charles University in Prague, Prague. Dostupné z: <http://deras.natur.cuni.cz>
- EUROSTAT. *Demography- Regional data: metadata* [online]. 2014, 23. 6. 2014. [cit. 2014–06–23] Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
- FRANCOUZSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (INSTITUT NATIONAL DE LA STATISTIQUE ET DES ÉTUDES ÉCONOMIQUES). *Thèmes – Population, Publications et statistiques pour la France ou les régions* [online]. 2014, 25. 6. 2014. [cit. 2014–06–25] Dostupné z: <http://www.insee.fr/fr/themes/theme.asp?theme=2>
- ITALSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ISTITUTO NAZIONALE DI STATISTICA). *Demography in figures* [online], 2014, 25. 6. 2014. [cit. 2014–06–25] Dostupné z: http://demo.istat.it/index_e.html
- JOHNSTONE, Sarah; SIMONIS, Damien, WILLIAMS, Nicola. Švýcarsko: z řady průvodců Lonely Planet [z angl. vyd. přel. Vera Curnowová], [Zuzana Stloukalová]. - 1. čes. vyd., Praha: Svojtka, 2007, 356 s. ISBN 978-80-7352-476-0

- JOTTERAND, Fabrice. Bioethics and Moral Content: National Traditions of Health Care Morality: Development and Identity of Swiss Bioethics. Springer Netherlands, 2002. ISBN 978-90-481-5658-0. Dostupné z: http://books.google.sk/books?id=IC0aQgmyLEC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 52 s. ISBN 80-246-0222-9.
- LÜDI, G. Le paysage linguistique de la Suisse, Office fédéral de la statistique, 1997. [online]. 2014, 20. 6. 2014. [cit. 2014-06-23] Dostupné z : www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/150/.../04.Document.125549.pdf
- MANNO, Giuseppe, *La situation du français en Suisse : considérations démolinguistiques et de politique linguistique*, Constellations francophones, Publifarum, n. 7, 2007. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: http://publifarum.farum.it/ezone_articles.php?id=45
- MCDANIEL, Edwin; PORTER, Richard; SAMOROV, Larry. *Communication between cultures*, Cengage Learning, 2009. 480 s. ISBN: 0495567442. [cit. 2014-06-18] Dostupné z: http://books.google.sk/books?id=fxmSZD9gftkC&printsec=frontcover&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- MICHAUD PA; NARRING F; SHARMA V. *Demographic and behavioral factors associated with adolescent pregnancy in Switzerland*. Fam Plann Perspect 1996;28:232-6. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://www.guttmacher.org/pubs/journals/2823296.html>
- NĚMECKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (STATISTISCHE BUNDESAMT). Population based on 2011 Census [online], 2014. 25. 6. 2014. [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/Population/Population.html>
- OFFICE FÉDÉRAL DE LA STATISTIQUE. Evolution future de la population, 2014. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/01/03/blank/key_kant/01.html%20http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/fr/index/themen/01/05/blank/key/sprachen.html
- OPPENHEIM, Roy. Normes linguistiques à la radio et à la télévision suisse. Pluralisme dans les médias suisses. Donostia-San Sebastián : Eusko Ikaskuntza, s. 201-209, 2002 [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.euskoikaskuntza.org/fr/publicaciones/colecciones/cuadernos/articulo.php?o=11493>
- PACCOUD, F; ROBINE, JM;. Nonagenarians and centenarians in Switzerland, 1860-2001: a demographic analysis. J Epidemiol Community Health 59:31-37, 2005. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: <http://jech.bmj.com/content/59/1/31.full>

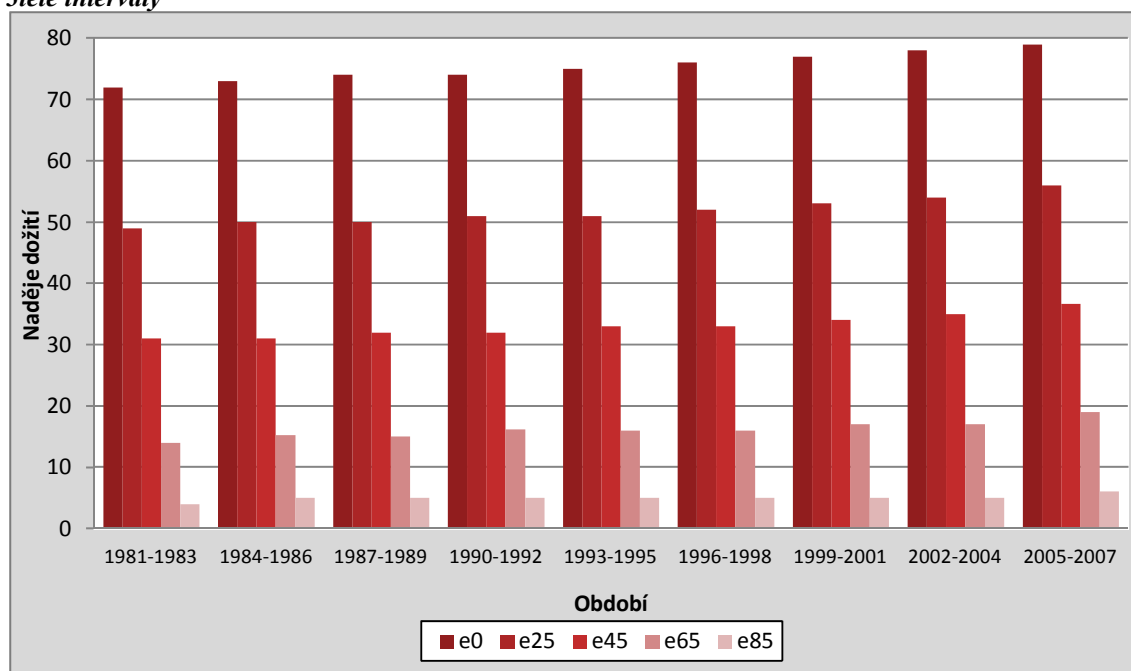
- RÉRAT, Patrick. The New Demographic Growth of Cities: The Case of Reurbanization in Switzerland. *Urban Studies*, 49 (2011), pp. 1107-1125. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: http://www.nfp54.ch/files/nxt_projects_83/20_07_2011_09_04_48NFP54STADTRueCKK_EHRERThenewdemographicgrowthofcities.pdf
- SCHULTHEIS, F. *La Suisse est plurilingue mais les Suisses ne le sont pas*. In Liber, Actes de la recherche en sciences sociales, n° 23, Paris, Seuil, 1995.
- ŠVÝCARSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (STAT – TAB). Données interactives (banques de données, accessibles en ligne), 2014. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: <http://www.pxweb.bfs.admin.ch/Dialog/statfile.asp?lang=2&prod=01>
- THE WORLD DATA BANK. *World development indicators* [online]. 2014. [cit. 2014-06-22] ISSN 1553-8133. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>
- THE WORLD FACTBOOK. *Central Intelligence Agency* [online]. 2014. [cit. 2014-06-22] ISSN 1553-8133. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>
- TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: A. Čeněk, 2008, 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.
- UNITED NATIONS POPULATION DIVISION. *World population prospect: The 2012 revision*[online]. 2014. [cit. 2014-06-21]. Dostupné z: <http://esa.un.org/wpp/Excel-Data/population.html>
- VANDESCHRIK, Christophe. *Demografická analýza*. Praha: Univerzita Karlova, 2000, 203 s. ISBN 80-902686-4-1.

PŘÍLOHY

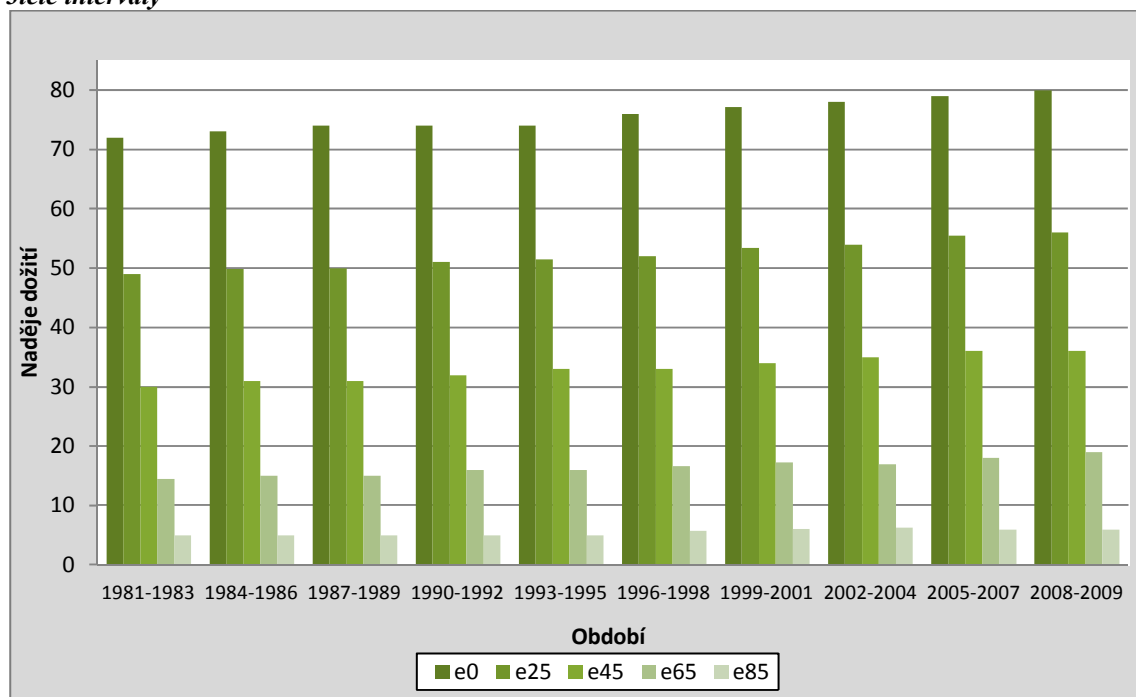
Příloha č. 1: Naděje dožití podle dosaženého věku, německy mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	51
Příloha č. 2: Naděje dožití podle dosaženého věku, italsky mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	51
Příloha č. 3: Naděje dožití podle dosaženého věku, francouzsky mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	52
Příloha č. 4: Naděje dožití podle dosaženého věku za německy mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	52
Příloha č. 5: Naděje dožití podle dosaženého věku za italsky mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	53
Příloha č. 6: Naděje dožití podle dosaženého věku za francouzsky mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly.....	53
Příloha č. 7: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, muži, 2010–2035, střední varianta .	54
Příloha č. 8: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, ženy, 2010–2035, střední varianta	53

Příloha č. 1: Naděje dožití podle dosaženého věku, německy mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly

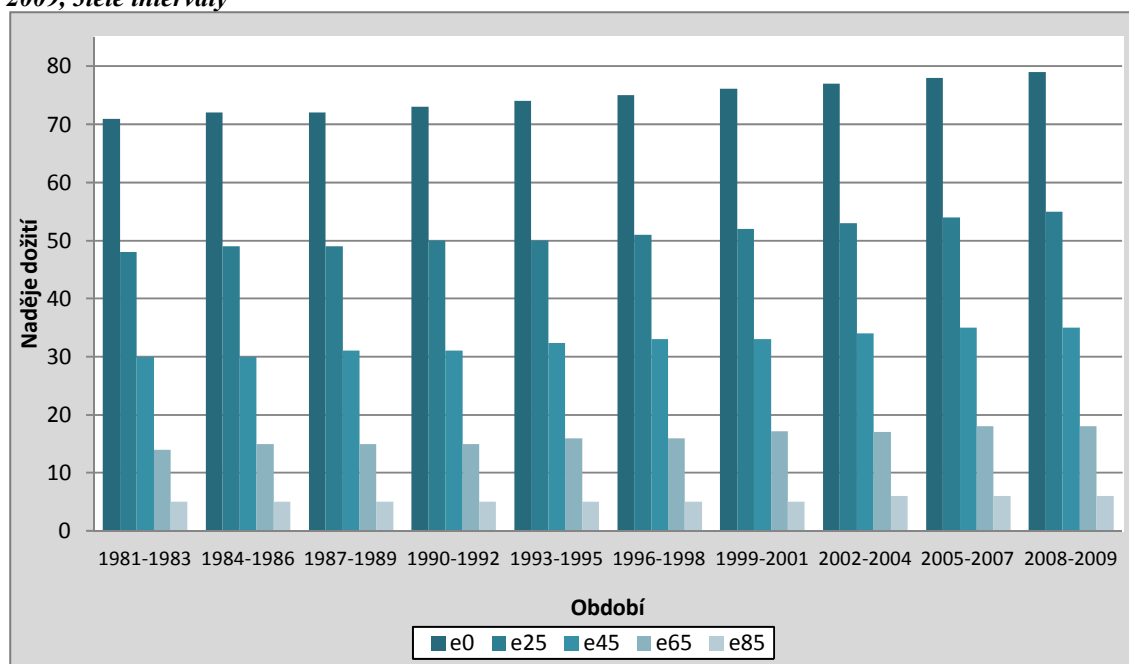
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Příloha č. 2: Naděje dožití podle dosaženého věku, italsky mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly

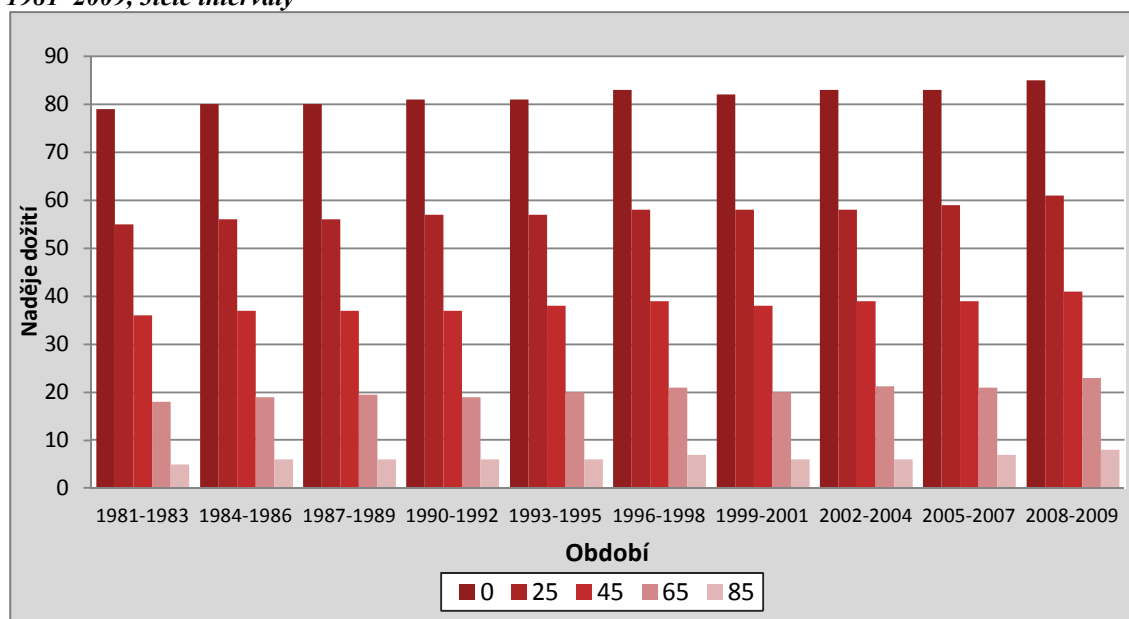
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Příloha č. 3: Naděje dožití podle dosaženého věku, francouzsky mluvící kantony, muži, období 1981–2009, 3leté intervaly

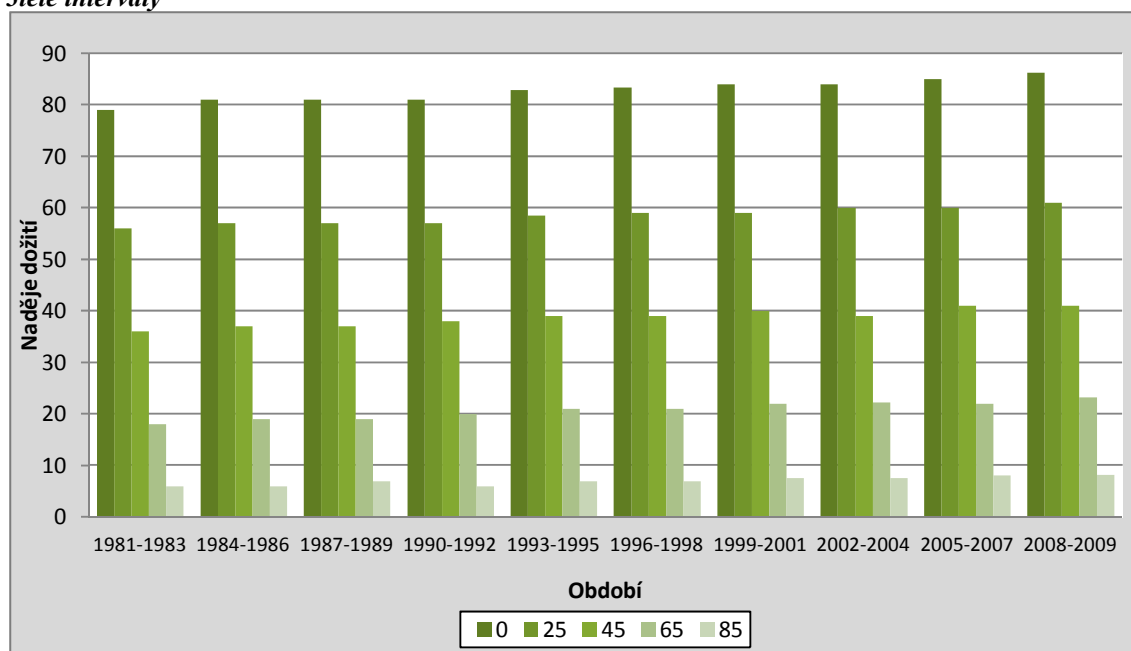
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Příloha č. 4: Naděje dožití podle dosaženého věku za německy mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly

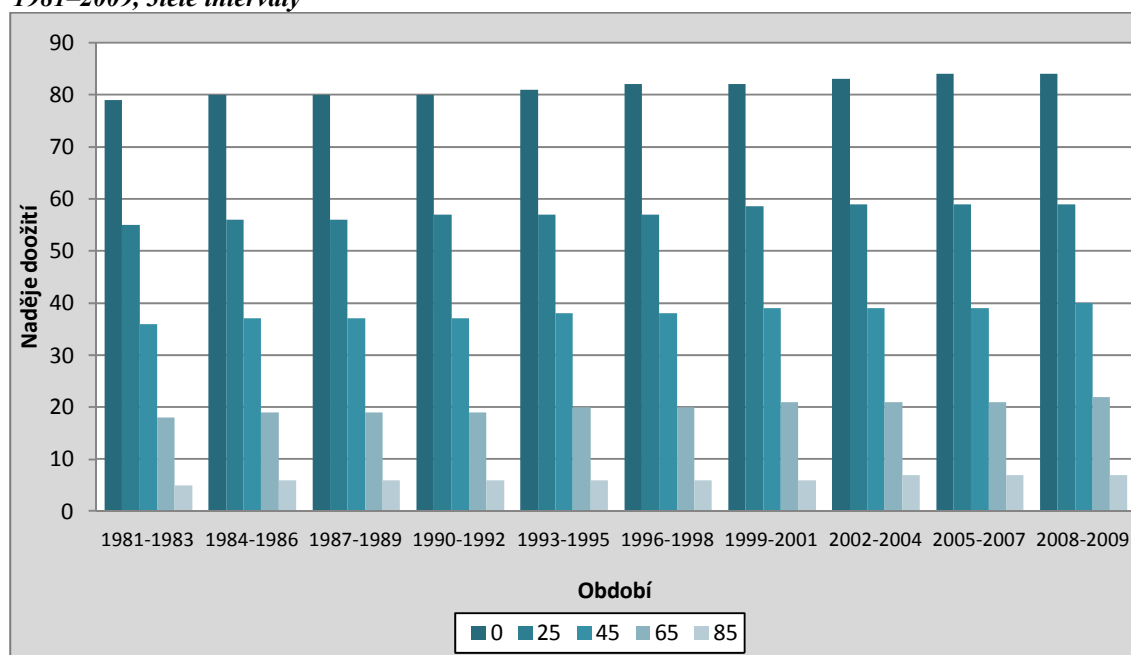
Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Příloha č. 5: Naděje dožití podle dosaženého věku za italsky mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly

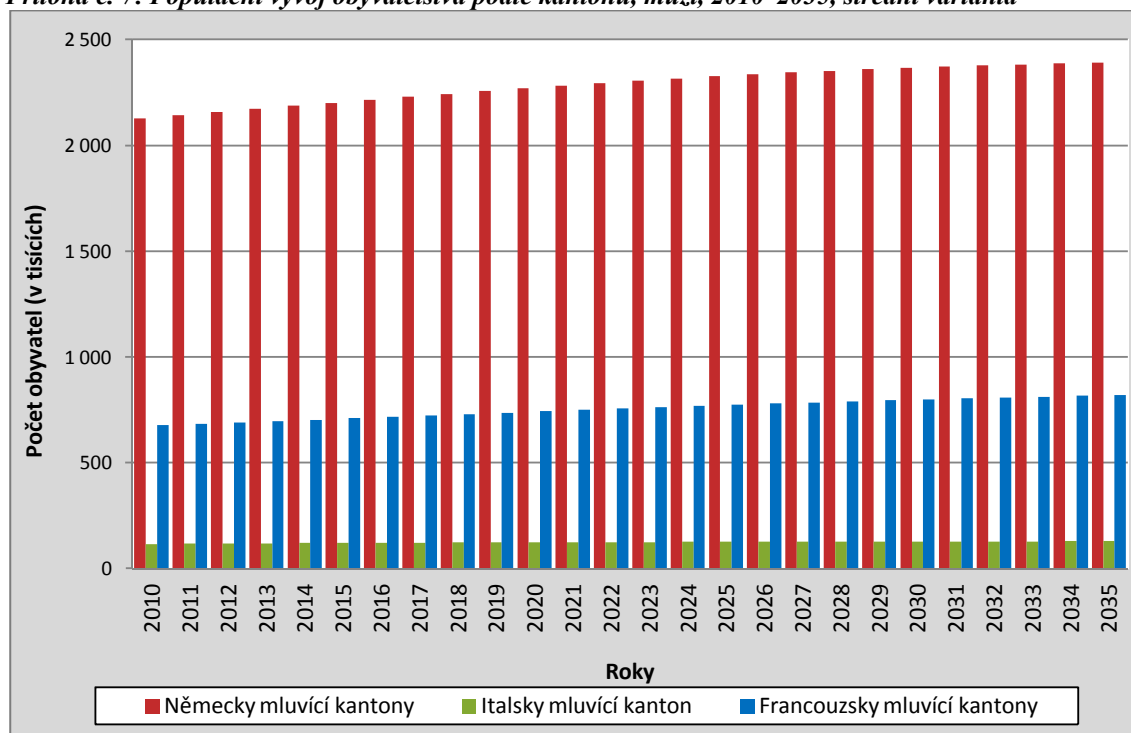

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

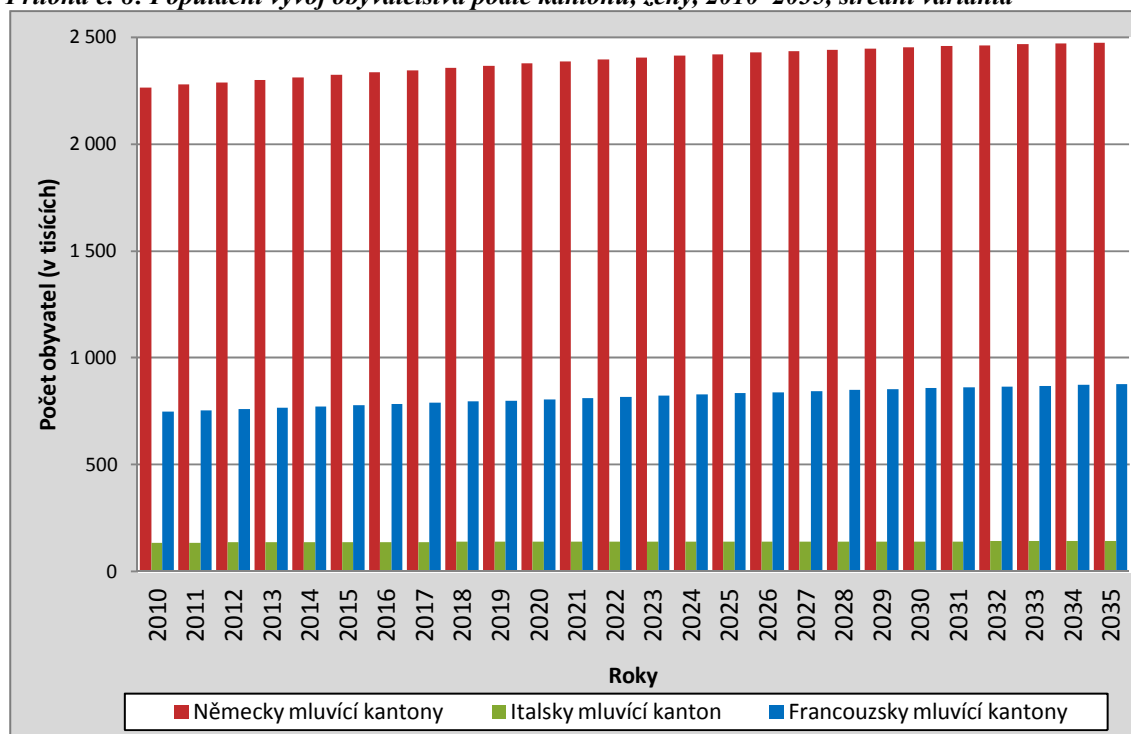
Příloha č. 6: Naděje dožití podle dosaženého věku za francouzsky mluvící kantony, ženy, období 1981–2009, 3leté intervaly

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování pomocí softwaru DeRaS

Příloha č. 7: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, muži, 2010–2035, střední varianta

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování

Příloha č. 8: Populační vývoj obyvatelstva podle kantonů, ženy, 2010–2035, střední varianta

Zdroj: Švýcarský statistický úřad 2014, vlastní zpracování